

КИССАГА ЭМАС, КАССАГА ТУШСИН

Департамент ходимлари томонидан аҳоли ўртасида 10.043 та ҳуқуқ-тарғибот тадбири, учрашув ва суҳбатлар ўтказилди. ОАВ орқали 33.022 марта чиқиш қилинди. Бунинг натижасида 3.083.000.000 сўм солиқнинг ихтиёрий равишда тўланилишига эришилди.

6-бет

НАФС БАНДАЛАРИ

Бош ҳисобчи коллеж жамоаси, талабалари учун давлат бюджетидан ажратилган маблағларни дастлаб оз-оздан ўзлаштириб юрди. Аста-секин бунга қаноат қилмай кўнгли кўпни тусайдиган бўлиб қолди.

8-бет

ИНСОННИНГ МЎЎЖИЗАВИЙ ҚОБИЛИЯТИ

...сув устида юра оладилар. Муайян масофага қанотсиз парвоз қила олишади, ҳодисани олдиндан кўраоладилар ёки бўлиб ўтган ҳодиса ва воқеаларни айтиб бера олишади.

11-бет

САНЪАТНИ ҲАЁТ, САҲНАНИ ҚИСМАТ ДЕБ БИЛГАНЛАР

Ўзбекистон халқ артистлари
Гулчеҳра ва Лутфулла
Саъдуллаевлар билан
суҳбат

12-бет

Mustaqillik huquq demakdir

HUQUQ

#26

(341)

YURIDIK GAZETA

Iyun						
D.	7	14	21	28		
S.	1	8	15	22	29	
Ch.	2	9	16	23	30	✓
P.	3	10	17	24		
J.	4	11	18	25		
Sh.	5	12	19	26		
Y.	6	13	20	27		

2004

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: info@huquq.uz

Мустақиллик иншоотлари пойтахтимиз жамолини яшнатмоқда

AYOL VA JAMIYAT

Аёл жамиятда ўз соҳасининг мутахассиси, оилада она, рафиқа, опа, сингил. Аёллар ҳақида шу пайтгача шеър ёзмаган шоир, жўшиб қуйламаган ҳофиз, уни мактаб кўкларга кўтармаган олим бўлмаса керак. Зеро, Буффлер айтганидек: «Токи ер юзиде биттагина аёл мавжуд экан, у ҳақида ҳамиша нимадир янги гап айтиш мумкин».

АЁЛ — БУЮКЛИК ТИМСОЛИ!

Аёл буюклик тимсолидир. Чунки унинг қисматиға она бўлишдек бахт битилган. Эркак кишининг қалбини, ундаги олижаноб эхтиросни алангалатиш, бурч ҳамда буюкликка бўлган интилишни қўллаб-қувватлаш ҳам аёлнинг вазифаси ҳисобланади.

Бугунги куннинг долзарб муаммоларидан бири тенгҳуқуқлик масаласидир. У демократик давлат-

нинг бир белгиси. Бу борада БМТ Бош ассамблеяси томонидан самарали ишлар қилинган. Бунинг натижаси сифатида 1948 йили «Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси», 1979 йили «Аёл ҳуқуқлари дискриминация қилинишининг барча шакллариға барҳам бериш тўғрисидаги конвенция ва унга факультатив протокол қабул қилинган.

(Давоми 5-бетда).

...Барчамизга маълумки, инфорацион курашлар кучайиб бораётган ҳозирги глобализув шароитида матбуот, айниқса, журналистлар зиммасида бир-биридан масъулиятли вазифалар турибди. Лекин, менинг назаримда, уларнинг орасида энг муҳим бир йўналиш борки, у ҳам бўлса, халқимизнинг манфаатларини ҳимоялашдан иборат.

...Матбуот аҳлининг меҳнатини, уларга худонинг ўзи берган истеъдодни юксак баҳолаб, мен журналистларга тақдир-қисмати доимо халқ билан боғланган, ҳаётнинг энг қайноқ, энг оғир, ҳал қилувчи жабҳаларида бўлиб, эл-юртнинг кувонч ва ташвишлари, умид ва интилишларини чуқур ҳис қиладиган ва ифода этадиган ноёб касб эгалари, фидойи инсонлар сифатида қараш тарафдориман.

(Ўзбекистон Республикаси Президентини Ислам Каримовнинг Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлариға табригидан).

XABAR

Сурхондарё вилояти ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларининг навбатдаги мувофиқлаштирувчи кенгаш йиғилиши бўлиб ўтди.

МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ КЕНГАШ ЙИГИЛИШИ

Дастлаб вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси вазифасини бажарувчи Т. Маматхакимовнинг фуқароларнинг хориққа чиқиши ва чет эл фуқароларининг вилоят ҳудудига киришларининг қонунийлиги, одамлардан фойдаланиш учун ёллов ҳолатларининг олдини олиш бўйича олиб борилган ҳамкорликдаги профилактик ишлар тўғрисидаги ахбороти тингланди. Ахборотга ҳавф солаётган гижравандлик, терроризм, СПИД сингари бало-қазолар сафига яна бир оғат — одам савдоси ҳам қўшилди. Ҳозирги кунда дунё бўйича 15-30 млн. нафар қонқунуний мигрант мавжуд. Жумладан, ҳар йили 700 минг аёл ва бола «одам савдоси» оқибатида жабр кўрмоқда. Энг ачинарлиси, бу каби ҳолат бир неча хорижий давлат билан чегарадош бўлган Сурхондарёда ҳам тез-тез содир этиляпти. Жабрдийдаларнинг кўпчилиги қишлоқ аёлларидир. Вилоят ИИБдаги маълумотларга қараганда, 2004 йил 13

июн гача вилоят бўйича 6711 киши яшаш жойидан қонқунуний равишда узоқ муддатга кетиб қолган. Айниқса, Музработ, Сарисий, Узун, Денов тумаларидан иш излаб кетганлар сон кўпчиликини ташкил этади. Ҳуқуқий саводнинг пастлиги натижасида улар узоқ юртларда саргардон бўлиб қоляпти.

Шунингдек, вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси Б. Эшдавлатовнинг боюнча тўғрисида, четдан олиб келинаётган транспорт воситаларини расмийлаштиришга оид қонунларга риоя этилиши юзасидан ўтказилган текшириш натижалари ҳуқуқсиздаги ахбороти ҳам тингланди.

Ҳар иккала масала юзасидан қизгин мунозаралар бўлиб ўтди.

Жуманазор АНОРОВ

MARKAZIY SAYLOV KOMISSIYASIDA

Шу йил 25 июн кунини Ўзбекистон Марказий сайлов комиссияси (МСК)да «Ўзбекистон Республикаси сайлов қонунчилигининг ҳуқуқий асослари ҳамда 2004 йилда парламент сайлови кампаниясини уюштириш масалалари» мавзусида семинар ўтказилди.

ДЕМОКРАТИЯ ЙЎЛИДА

Унда Ўзбекистон Президенти девони ходимлари, МСК аъзолари, Олий Мажлис депутатлари, сиёсий партиялар, жамоат бирлашмалари, жағармаларнинг раҳбар ва ходимлари, олимлар, Ўзбекистон ва чет эл ОАВ вакиллари қатнашдилар.

Семинарни МСК раиси Б. Мустафоев бошқарди ва «Эркин демократик сайловларнинг ҳуқуқий асослари» мавзусида маъруза қилди. Олий Мажлиснинг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси Н. Исмоилов «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисиға сайлов тўғрисида»ги Қонуннинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида, Олий Мажлиснинг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси раиси А. Саидов «Ўзбекистон Республикасининг сайлов тўғрисидаги қонун ҳужжатлари халқаро сайлов стандартлари контекстида» мавзусида сўзга чиқдилар.

Жорий йилнинг охирида Олий Мажлис ва халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар кенгашлариға сайлов бўлади.

Сайловни ташкил қилиш ва уюшқоқлик билан ўтказиш вазифаси МСК, давлат ҳокимияти, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, сиёсий партиялар, ОАВ зиммасиға юксак масъулият юкляйди.

Қатнашчилар нотикларға ўзларини қизиқтирган саволлар билан мурожаат қилишди. Парламент сайловида сиёсий партиялар ва ОАВ иштирокнинг ҳуқуқий жиҳатлари бўйича самарали мулоқот бўлиб ўтди.

Яқин кунларда сиёсий партиялар фаолиятининг ҳуқуқий қафолати ҳамда сайлов кампаниясида тенг имкониятнинг таъминлини, сайлов-олди кампаниясида сиёсий одоб доирасида иш тутиш муаммолари, транспарент (ошқора ва очик) сайлов жараёнининг механизмлари каби мавзулар бўйича семинарлар ўтказиш режалаштирилган.

(Ўз мухбиримиз)

TADBIR

МАТБУОТ ВА САЙЛОВЛАР

Яқинда Фуқаролик жамиятини ўрганиш институтида Олий Мажлис ва халқ депутатлари маҳаллий кенгашлариға бўладиган сайловларнинг ОАВда ёритилиши муаммолариға бағишланган анжуман бўлиб ўтди. Унда мамлакатимизда чоп этилаётган газета ва журнал муҳаррирлари, телевидение журналистлари иштирок этишди.

Тадбирнинг асосий мақсади — сайлов қонунлари билан жамоатчиликни таништириш, сайлов кампаниясиға ҳолисона ёндашиш, сайловолди жараёнини ёритишда ОАВ фаолиятининг асосий йўналишларини белгилаш, турли қатламдаги гуруҳларнинг сиёсий фаоллигини ошириш масалалари бўйича тажрибаларни оммалаштиришдир.

Қатнашчилар журналистларнинг сайловчи олдидаги масъулиятини ошириш ва матбуотни янада либераллаштириш масалалариға тўхталиб ўтдилар.

Ўқтам САИДОВ,
Бектемир туман прокурорининг
ёрдамчиси

чиқилишини таъминлашлари;

Ўзлари ишлаб чиққан шахарсозлик ҳужжатларини барча манфаатдор органлар ва ташкилотлар билан белгиланган тартибда келишиб олишлари шарт.

Шахарсозлик ҳужжатларини ишлаб чиқувчилар зиммасида қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин»;

3) 25-моддасининг учинчи хатбошиси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Юридик ва жисмоний шахслар шахарсозлик тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига, белгиланган шахарсозлик нормалари ва қондаларига, давлат стандартларига, қурилиш ишлари, бинокорлик материаллари ва буюмлари сифати ҳамда технологияларига риоя этишлари устидан назоратни амалга оширади».

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
2004 йил 30 апрель.

48

Буқлаш чизиғи

Ўзбекистон Республикасининг
ҚОНУНИ

Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

«Халқ сўзи» газетасининг 2004 йил 26 июнь сонидан олинди

Қирқиш чизиғи

XXVI. Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 7 декабрда қабул қилинган «**Қимматбаҳо металллардан ясалган буюмларнинг асиллик даражаси ва тамгаланиши тўғрисида**»ги Қонуни-нинг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2002 йил, №1, 17-модда) **7-моддаси** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«7-модда. Ваколатли давлат органи

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ҳузуридаги Қимматбаҳо металллар агентлигининг Давлат асиллик даражасини белгилаш палатаси (бундан буён матнда Асиллик даражасини белгилаш палатаси деб юритилади) қимматбаҳо металллардан ясалган буюмларнинг асиллик даражасини аниқлаш ва тамгалаш соҳасидаги ваколатли давлат органидир.

Асиллик даражасини белгилаш палатаси тўғрисидаги низоми Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан тасдиқланади».

46

Буқлаш чизиғи

қисмидаги «фондлар» деган сўз чиқариб ташлансин;

2)5-моддасининг бешинчи қисми чиқариб ташлансин;

3)18-моддаси:

тўртинчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Сиёсий партиялар ва сиёсий мақсадларни кўзловчи оммавий ҳаракатларнинг чет давлатлардан, халқаро ташкилотлар ҳамда чет давлатларнинг юридик шахслари, уларнинг ваколатхоналари ва филиалларидан, чет эл инвестициялари иштирокидаги корхоналардан, чет эл фуқаролари, фуқароланг бўлмаган шахслардан, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, диний ташкилотлардан, номи яширилган ёки фақат тахаллуси кўрсатилган шахслардан молиявий ва ўзгача моддий ёрдам олиши ман этилади. Бундай ёрдам олинган тақдирда мазкур маблағлар қайтарилиши, қайтариш имконияти бўлмаган тақдирда эса, давлат даромадига ўтказилиши лозим».

қуйидаги мазмундаги **бешинчи**

3

Қирқиш чизиғи

ши олдини олиш, уни аниқлаш ва унга чек қўйиш чораларини кўради;

чегара олди минтақасида ва чегара олди зонасида террорчиларни, террорчилик гуруҳларини аниқлайди, зарарсизлантиради, қаршилик кўрсатилган тақдирда эса уларни йўқ қилиш чораларини кўради;

Ўзбекистон Республикасининг алоҳида муҳим ва категорияланган объектларини, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида жойлашган давлат муассасаларини, ушбу муассасаларнинг ходимлари ҳамда уларнинг оила аъзоларини ҳимоя қилишни таъминлайди;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг, шунингдек чет эл давлатлари, ҳукуматлари бошлиқлари ва халқаро ташкилотлар раҳбарлари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида бўлган даврда мазкур давлат (ҳукумат) бошлиқлари ва халқаро ташкилот раҳбарларининг хавфсизлиги ҳамда қўриқла-нишини таъминлайди;

42

Буқлаш чизиғи

гига нисбатан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан муҳофаза чоралари қўлланилиши мумкин.

Муҳофаза чораларининг қўлланилиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

25-модда. Антидемпинг божлари

Демпинг нархларидаги товар импортига нисбатан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан антидемпинг божлари қўлланилиши мумкин.

Антидемпинг божларининг қўлланилиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

26-модда. Компенсация божлари

Субсидия билан таъминланган товар импортига нисбатан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига биноан компенсация божлари қўлланилиши мумкин.

Компенсация божларининг қўлланилиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади».

7

Қирқиш чизиғи

ган сўзлар «лойиҳалаш ва қурилиш, шунингдек бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш соҳасидаги» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) 3-моддасининг биринчи қисмидаги «ҳудудида жойлашган лойиҳалаш, қурилиш-монтаж ишларини бажарувчи» деган сўзлар «ҳудудида лойиҳалаш, қурилиш-монтаж ишларини амалга оширувчи» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3)7-моддасининг биринчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Объектларни давлат экспертизаси томонидан лойиҳа-смета ҳужжатлари, жумладан иш ҳужжатлари ҳусусида берилган ижобий ҳулосасиз, шунингдек давлат архитектура-қурилиш назорати органлари рўйхатидан ўтказмасдан ва уларнинг рухсатномасисиз қуриш — энг кам иш ҳақининг етмиш баравари миқдорида жарима солишга сабаб бўлади».

XXIV. Ўзбекистон Республика-

44

Буқлаш чизиғи

ка, шу жумладан қимматбаҳо қозғолар, валюта қимматликларига, электр, иссиқлик энергияси ва бошқа турдаги энергияга, транспорт воситаларига, интеллектуал мулк объектларига нисбатан, ташқи иқтисодий фаолиятда фойдаланилиши қонун ҳужжатлари билан тақиқланганларини истисно этганда, ташқи иқтисодий фаолият амалга оширилиши мумкин»;

2)11-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«11-модда. Ташқи савдо фаолияти

Ташқи савдо фаолияти халқаро товарлар, ишлар (хизматлар) савдоси соҳасидаги тadbиркорлик фаолиятидир.

Ташқи савдо фаолияти товарларни, ишларни (хизматларни) экспорт ва импорт қилиш йўли билан амалга оширилади.

Товарларнинг Ўзбекистон Республикаси боғхона ҳудудидан уларни қайта олиб кириш тўғрисидаги мажбуриятни олмасдан олиб чиқиб кетилиши, агар қонун ҳужжатларида бошқача қоида бел-

5

Қирқиш чизиғи

разведка, контрразведка ва тезкор-қидирув фаолиятини амалга оширади;

белгиланган тартибда контрабандага қарши кураш чораларини ишлаб чиқади ва амалга оширади;

Давлат чегарасини ҳимоя қилиш ва қўриқлаш соҳасида бошқа давлатларнинг тегишли чегара идоралари, халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлиқни амалга оширади;

Давлат чегараси чизиғининг ўтишини белгилашда иштирок этади;

Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг Давлат чегарасини ҳимоя қилиш ва қўриқлашга доир қисмини шакллантириш юзасидан таклифлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси муҳокамасига киритади;

қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ваколатларни амалга оширади»;

6) 31-моддаси чиқариб ташлансин.

XXI. Ўзбекистон Республикаси-

38

Буқлаш чизиғи

нинг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши-нинг Ахборотномаси, 1995 йил, №3, 6-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, №9, 193-модда, №12, 269-модда; 1996 йил, №5-6, 69-модда, №9, 144-модда; 1997 йил, №2, 56-модда, №4-5, 126-модда, №9, 241-модда; 1998 йил, №3, 38-модда, №5-6, 102-модда, №9, 181-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №5, 124-модда, №9, 229-модда; 2000 йил, №5-6, 153-модда, №7-8, 217-модда; 2001 йил, №1-2, 23-модда, №9-10, 165, 182-моддалар, 2002 йил, №1, 20-модда, №9, 165-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №5, 67-модда, №9-10, 149-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда) ўзбекча матнининг **36-моддаси** иккинчи қисмидаги «иши тўхтатилган», «ишини тўхтатиш» деган сўзлар тегишинча «иши тугатилган», «ишини тугатиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

11

Қирқиш чизиғи

зарда тутилган ҳоллар бундан мустасно»;

учинчи-саккизинчи қисмлари тегишинча **тўртинчи-тўққизинчи қисмлар** деб ҳисоблансин.

XXII. Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 15 декабрда қабул қилинган «**Терроризмга қарши кураш тўғрисида**»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 йил, №1-2, 15-модда):

1) 8-моддасининг биринчи қисмидаги «Ўзбекистон Республикаси Давлат чегараларини ҳимояқилувчи кўмита» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

2) 9-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«9-модда. Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизматининг терроризмга қарши кураш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати:

террорчилик фаолиятининг олдини олиш, уни аниқлаш ва унга

40

Буқлаш чизиғи

тон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида»ги Қарорининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1992 йил, №3, 157-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, №6, 121-модда) **4-бандидаги** «20» рақами «ўн» деган сўз билан алмаштирилсин.

V. Ўзбекистон Республикасининг 1992 йил 9 декабрда қабул қилинган «**Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида**»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1993 йил, №1, 38-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, №6, 118-модда; 1997 йил, №4-5, 126-модда; 1999 йил, №1, 20-модда; 2000 йил, №5-6, 153-модда, №7-8, 217-модда; 2002 йил, №9, 165-модда) **35-моддасининг учинчи қисми** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Табиатни муҳофаза қилиш жамоат фондлари қонун ҳужжатла-

9

қисм билан тўлдирилсин:

«Сийёсий партияларни молиялаштириш (Сийёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида)ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ амалга оширилади»;

бешинчи – еттинчи қисмлари тегишинча **олтинчи – саккинчи қисмлар** деб ҳисоблансин;
4) 19-моддасининг иккинчи қисми чиқариб ташлансин.

II. Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 14 июнда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий фаолияти тўғрисида»ги Қонунининг 2000 йил 26 майдаги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан тасдиқланган тахрири (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2000 йил, №5–6, 148-модда; 2003 йил, №5, 67-модда):

1) 6-моддасининг матни куйдаги тахрирда баён этилсин:

«Олди-сотди ёки айирбошлаш объекти бўлган товарлар, ишлар (хизматлар), ҳар қандай мол-мулк-

4

сининг 2001 йил 11 майда қабул қилинган «Махсус юklar ва ҳарбий таркибларнинг транзити тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 йил, №5, 82-модда) **12-моддасининг иккинчи қисмидаги** «Давлат чегараларини ҳимоя қилувчи қўмига билан» деган сўзлар «Миллий хавфсизлик хизмати билан» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

XXV. Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 30 августда қабул қилинган «Маданий мерос объектиларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 йил, №9–10, 180-модда) 5-ва 8-моддаларидаги «Бош архив бошқармаси», «Бош архив бошқармасининг» деган сўзлар тегишли келишиқдаги «Узархив» агентлиги» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

45

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ

Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

Ўзбекистон Республикасининг куйидаги қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин:

I. Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 15 февралда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1991 йил, №4, 76-модда; 1992 йил, №9, 363-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, №4–5, 126-модда; 1998 йил, №3, 38-модда; 2004 йил, №1–2, 18-модда):

1) 1-моддасининг иккинчи

2

XXVII. Ўзбекистон Республикасининг 2002 йил 4 апрелда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Шаҳарсозлик кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2002 йил, №4–5, 63-модда):

1) 14-моддаси учинчи қисмининг бешинчи хатбоши куйидаги мазмундаги **хатбошилар** билан алмаштирилсин:

«шаҳарсозлик ҳужжатлари амалга оширилиши бўйича муаллифлик назорати олиб борилишини таъминлашлари;

асос бўлувчи ва рухсат берувчи ҳужжатлар ўз вақтида тайёрланишини ва шаҳарсозлик ҳужжатлари тасдиқланишини таъминлашлари шарт»;

2) 15-моддасининг учинчи қисми куйидаги мазмундаги **учинчи ва тўртинчи қисмлар** билан алмаштирилсин:

«Шаҳарсозлик ҳужжатларини ишлаб чиқувчилар:

қонун ҳужжатларига мувофиқ шаҳарсозлик ҳужжатлари ишлаб

47

гиланмаган бўлса, товарлар экспортидир.

Товарларнинг Ўзбекистон Республикаси божхона ҳудудига уларни қайта олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги мажбуриятни олмасдан олиб кирилиши товарлар импортидир.

Ўзбекистон Республикасининг юридик ёки жисмоний шахси томонидан ҳорижий давлатнинг юридик ёки жисмоний шахси учун ишлар бажариш (хизматлар кўрсатиш), уларнинг бажарилиш (кўрсатилиш) жойидан қатъи назар, ишлар (хизматлар) экспортидир.

Ҳорижий давлатнинг юридик ёки жисмоний шахси томонидан Ўзбекистон Республикасининг юридик ёки жисмоний шахси учун ишлар бажариш (хизматлар кўрсатиш), уларнинг бажарилиш (кўрсатилиш) жойидан қатъи назар, ишлар (хизматлар) импортидир»;

3) 24, 25 ва 26-моддалари куйидаги тахрирда баён этилсин:

«24-модда. Муҳофаза чоралари

Товар импортининг кўпайганли-

6

халқаро терроризмга қарши кураш соҳасида чет эл давлатларининг тегишли органлари ва халқаро ташкилотлар билан ҳамкорлик қилади;

террорчиликка қарши курашувчи бўлинмаларнинг террорчиларни, террорчилик гуруҳларини аниқлаш, зарарсизлантириш ва йўқ қилиш ҳамда террорчилик ташкилотларини тугатиш ишлари ташкил этилишини таъминлайди; қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа ваколатларни амалга оширади»;

3) 11-моддаси чиқариб ташлансин.

XXIII. Ўзбекистон Республикасининг 2000 йил 15 декабрда қабул қилинган «Қурилиш соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар учун юридик шахсларнинг жавобгарлиги тўғрисида»ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2001 йил, №1–2, 21-модда):

1) 2-моддасининг матнидаги «қурилиш ва бинокорлик материаллари соҳасидаги» де-

43

III. Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 20 ноябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1992 йил, №2, 80-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, №5–6, 102-модда) 9-моддасининг матнидаги «давлат ва жамоат ташкилотлари» деган сўзлар «давлат ташкилотлари ҳамда жамоат бирлашмалари» деган, «жамоат ташкилотлари, комиссиялари» деган сўзлар «жамоат бирлашмалари ва комиссиялар» деган, «жамоат фондлари ва бошқа» деган сўзлар эса «ҳамда бошқа» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

IV. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1992 йил 13 январда қабул қилинган «Йўл ҳаракати қондаларини бузганлик учун жавобгарлиқни кучайтириш тўғрисидаги Ўзбекис-

8

чек қўйиш йўли билан терроризмга, шу жумладан халқаро терроризмга қарши курашни амалга оширади;

террорчилар, террорчилик гуруҳлари ва террорчилик ташкилотлари фаолияти тўғрисидаги ахборотларни тўплади ҳамда таҳлил қилади, улардан келиб чиқаётган таҳдиднинг миллий хавфсизликка қай даражада хавфли эканлигини баҳолайди, тегишли вазирликлари, давлат қўмиталари ва идораларга зарур ахборотлар тақдим этади;

террорчиларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудига киришидан Давлат чегарасининг ҳимоя қилиниши ва қўриқланишини таъминлайди;

Ўзбекистон Республикаси Давлат чегараси орқали қурул, ўқ-дорилар, портловчи, радиоактив, биологик, шунингдек кимёвий ёки бошқа заҳарловчи моддаларнинг, террорчилик ҳаракатини содир этиш мақсадида ишлатилиши мумкин бўлган предмет ёки материалларнинг ноқонуний олиб ўтили-

41

рида белгиланган тартибда ташкил этилади ва ўз фаолиятини амалга оширади».

VI. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1993 йил 2 сентябрда қабул қилинган «Лотин ёзувида асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида»ги Қарорининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1993 йил, №9, 332-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, №6, 120-модда):

2-бандидаги «2005 йил» деган сўзлар «2010 йилнинг» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

10-бандидаги «2005 йилнинг» деган сўзлар «2010 йилнинг» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

VII. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси-

10

нинг 2000 йил 25 майда қабул қилинган «Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 2000 йил, №5–6, 140-модда; 2001 йил, №5, 89-модда; 2003 йил, №5, 67-модда; 2004 йил, №1–2, 18-модда):

1) 11-моддасининг биринчи қисмидаги иккинчи жумла чиқариб ташлансин;

2) 12-моддаси чиқариб ташлансин;

3) 39-моддаси: биринчи қисми «амалга оширилиши мумкин» деган сўзлардан кейин «хусусий корхоналар бундан мустасно» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

куйидаги мазмундаги **учинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Хусусий корхоналар фаолиятини текшириш назорат қилувчи органлар томонидан кўпи билан икки йилда бир марта, белгиланган тартибда амалга оширилиши мумкин, қонун ҳужжатларига на-

39

VIII. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1995 йил 21 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг Давлат тили ҳақида»ги Қонунининг янги тахририни амалга киритиш тартиби тўғрисида»ги Қарорининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1995 йил, №12, 258-модда) 2-бандидаги «лотин ёзувида асосланган ўзбек алифбосига тўлиқ ўтилган пайдан, яъни» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

IX. Ўзбекистон Республикасининг 1995 йил 21 декабрда ва 1996 йил 29 августда қабул қилинган қонунлари билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодексининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, 2-сонга илова, №11–12; 1997 йил, №2, 56-модда, №9, 241-модда; 1998 йил, №5–6, 102-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №9, 229-модда; 2001 йил, №1–2, 23-модда, №9–10, 182-модда;

12

5) 29-моддаси куйидаги тахрирда баён этилсин:

«29-модда. Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизматининг Давлат чегарасини ҳимоя қилиш ва қўриқлаш соҳасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати:

Давлат чегарасини ҳимоя қилиш ва қўриқлаш соҳасидаги давлат сиёсати амалга оширилишини таъминлайди;

Давлат чегараси ҳимоя қилиниши ва қўриқланишини таъминлайди;

чегара қўшинларини бошқаришни амалга оширади;

давлат бошқарув органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг Давлат чегарасини ҳимоя қилиш ва қўриқлаш соҳасидаги фаолиятини мувофиқлаштириб туради;

Давлат чегараси хавфсизлигига таҳдидлар тўғрисида белгиланган тартибда ахборот тақдим этади;

37

(Давоми. Бошланғич 1-бегла). БМТ қабул қилган ушбу ҳужжатлар халқаро ҳуқуқ нормаларига киради. Ҳар бир демократик давлатда ички нормалардан кўра халқаро ҳуқуқ нормаларнинг устуңлиги таш олиади. Шу сабабли ҳар бир демократик давлатнинг Конституциясига аёлларнинг тенг ҳуқуқлилиги таъминли киритилиши лозим. Шунга кўра Ўзбекистон Конституциясининг 46-моддасида: «Хотин-қизлар ва эркеклар тенг ҳуқуқлидирлар» деб белгилаб қўйилган.

Тенг ҳуқуқлилиги таъминли, аввало, аёлларнинг сиёсий ҳуқуқларига эга бўлиши кўзда тутади. Унинг асосийси сайлаш ва сайланиш

лан тенг шароит асосида барча сайлов ва референдумларда овоз бериш ва оммавий сайланадиган органларга сайланиш ҳуқуқини таъминлайдилар. Демак, аёллар ҳам жамиятдаги муҳим масалаларни ҳал қилишда ўз овози билан қатнашишлари мумкин.

Никоҳ муносабатларида ҳам тенг ҳуқуқлилиги таъминли кўзга ташланади. Никоҳга қиралаётганда томонларнинг розилиги олиади. Бу Ўзбекистон Конституциясининг 63-моддасида белгилаб қўйилган. Никоҳга қиралаётган томонларнинг тенглиги юқоридаги конвенциянинг 16-моддасида белгиланган.

Биз яшаётган замин Шарқ ва Ғарб-

Ислон динида ҳам аёллар қадрланган. Барча мусулмонларга хотинини қадрлаш ҳам қарз, ҳам фарз қилиб қўйилган. Лекин ислон дини пайдо бўлгунча Арабистонда аёллар ҳайвондек муомала қилинган, баъзан оилада қиз туғилса тирик-лайин ерга қўйиб ташлашар эди. Мамлакатда ислон барқарор бўлган уларга муносабат тубдан ўзгарди. Расулulloҳнинг: «Эй инсонлар, хотинларнинг ҳақларига риоя этингиз. Улар билан шадфат, меҳр ила муносабатда бўлингиз, уларнинг ҳақлари ҳусусида оллоҳдан қўрқингиз. Хотинлар сизга оллоҳнинг омонатидир»,

«Кимнинг уч қизи бўлса, ҳар уча-

ТАКЛИФ

Инсон дунёга келиб фаровон яшашга, бой-бадавлат бўлишга интилади. Кимдир мол-мулкни пешона тери эвазига қўлга киритса, биров унга меҳнатсиз, енгил-елпи йўл билан эга бўлишни истайди. Натижада жиноятга қўл уриб, катта миқдордаги «қора пулга» (ноқонуний мол-мулкка) эга бўлади ҳам. Кейин у бойликка қонуний тўс беришга интилади. Ҳўш, бу давлат ва жамият учун қандай хавф туғдиради?

ҚОНУН МУКАММАЛ БЎЛСИН

Бунинг хавфи жиҳати шундаки, у мамлакатда уюшган жиноятчилик пайдо бўлишга, жиний молиявий блоклар шаклланишга асос бўлади. Оқибатда ҳалол меҳнат эвазига фаолият юритувчи тадбиркорлар моддий инқирозга учраб, бозорда монопол муҳит пайдо бўлади ва бундан халқ ҳам азият чекади. Шунини ҳисобга олиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 2004 йил 30 апрелда «Жиний фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»-ги Қонун лойиҳасини тасдиқлади ва умумхалқ муҳокамасига қўйди.

Лойиҳанинг 3-моддасига мувофиқ жиний фаолиятдан олинган даромаднинг легаллаштириш деганда пул маблағлари ёки бошқа мол-мулкни ўтказиш, бошқа нарсага айлантириш ёхуд алмаштириш йўли билан унинг келиб чиқишига қонуний тўс бериш тушунилади.

Қонун лойиҳасида жиний фаолиятдан олинган даромаднинг легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши қаратилган чоратадбирлар қўйидагича таснифланган:

- 1) мажбурий назорат;
- 2) ички назорат;
- 3) пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларни амалга ошириш чоғида юридик ва жисмоний шахсларни идентификациялаш.

Мажбурий назорат — қонунга мувофиқ тақдим этиладиган ахборот (ҳужжат) асосида пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операциялар устидан назорат қилиш бўйича ваколатли давлат органи томонидан амалга ошириладиган фаолиятдир.

Ички назорат — пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларни амалга оширувчи ташкилотларнинг қонун ҳужжатларига мувофиқ мажбурий назорат қилиниши лозим бўлган операцияларини аниқлашга доир фаолият.

Идентификациялаш — пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк билан боғлиқ операцияларни амалга оширувчи ташкилотларнинг юридик ёки жисмоний шахс тақдим этган ҳужжат асосида у тўғрисидаги маълумотларни мажбурий назоратни амалга ошириш мақсадида аниқлаш фаолиятдир.

Муҳокама қилинаётган қонун лойиҳасига кишилар турлича муносабат билдириши мумкин. Баъзилар бу ҳолатни кишилар оладиган даромаднинг давлат томонидан қаттиқ назорат ва таъқиб қилиниши деб ҳисоблашлари мумкин. Бошқалар эса мазкур қонун мамлакатда ноқонуний пул айланиши ҳамда у билан боғлиқ жиноятчиликнинг камайишини таъминлайди деган фикрдадир.

Учинчи гуруҳ шахслар эса қонуннинг реал амал қилишига ишончсизлик билан қарашлари табиий ҳол.

Бизнингча, биринчи гуруҳдагиларнинг фикри нотўғри. Чунки қонун кишиларнинг қонуний даромад олишини чекламайди, аксинча, у ноқонуний даромад олиш ва терроризмни қўллаб-қувватлаш мақсадида уни молиялаштиришга қарши қаратилгандир.

Иккинчи гуруҳдагиларнинг фикри тўғри, чунки қонун қабул қилиниши натижада жиний даромаднинг легаллаштириш ва терроризмни қўллаб-қувватлаш мақсадида уни молиялаштиришнинг олди олиади. Бу турдаги жиноятни содир этганлик учун ЖКда янги модда назарда тутилиши зарур.

Агар қонун ижроси тўғри йўлга қўйилмаса, учинчи гуруҳдагиларнинг фикри ҳақиқатга айланиб қолиши мумкин. Аммо бунга йўл қўймаслик лозим.

Ушбу турдаги қонун ривожланган давлатларда, шунингдек, Россия ва Украинада ҳам мавжуд бўлиб, ҳозирда амал қилиб келмоқда. Россия Федерациясининг «Жиний фаолият натижада олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш тўғрисида»-ги Қонуни Давлат думасида 2001 йил 13 июлда қабул қилиниб, Федерация Кенгаши томонидан 20 июлда тасдиқланган ва Президент уни 7 август кўни имзолаган.

Украинада бундай қонун «Жисмоний шахсларнинг даромадларини легаллаштириш тўғрисида» деб номланади.

Кўриб чиққанмишдек, ушбу давлатларда жиний даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш билан боғлиқ масалалар ягона қонун билан эмас, балки алоҳида қонунлар билан тартибга солинган.

Мамлакатимизда «Жиний фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»-ги Қонун лойиҳаси тасдиқланиши прогрессив ҳодиса ҳисобланади. Аммо умумхалқ муҳокамасига қўйилган лойиҳа бизнинг назаримизда мукаммал ишлаб чиқилмаган. Шунинг учун қонун қабул қилинишида қўйидаги тақлифлар инобатга олиниши зарур:

1. Қонун лойиҳаси «Жиний фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмга қарши курашиш тўғрисида» деб номланади. Фикримизча, жиний фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш алоҳида қонунлар асосида тартибга солина мақсада мувофиқ бўлар эди. Чунки, одамлар жиний фаолиятдан олинган даромаднинг нафақат терроризмни қўллаб-қувватлаш мақсадида уни молиялаштиришга сарфлашлари, балки уларни шахсий манфаатлари йўлида ишлатишлари ҳам мумкин.
2. Лойиҳанинг 3-моддасида жиний фаолиятдан олинган даромад деганда жиний фаолият натижада олинган пул маблағлари ёки бошқа мол-мулк тушунилиши белгиланган. Бизнингча, ушбу жумла «ёхуд бошқа мулкий ҳуқуқлар» деган сўзлар билан тўлдирилиши лозим.
3. «Жиний фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш тўғрисида» ва «Терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисида»-ги қонунлар алоҳида-алоҳида қабул қилиниб, ЖКга шу билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишчи махсус нормалар киритилса мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Агар ушбу икки қонун қабул қилинса, жиний фаолият натижада олинган даромадларни легаллаштиришга қарши кураш босқисиди давлат назорати такомиллашуви таъминланиб, бюджетга келиб тушувчи маблағлар миқдори бирмунча ортади.

С.ХАМРОЕВ,
юридик фанлар номзоди

АЁЛ — БУЮКЛИК ТИМСОЛИ!

ҳуқуқидир. XX асрнинг бошларида ҳам аёлларга сайловларда қатнашиш рад этилган эди. Ҳатто энг ривожланган мамлакат бўлиш АҚШда ҳам 1920 йилдагина аёллар ва эркеклар тенг сайлов ҳуқуқини олишган. Аёлларнинг бу борадаги ҳуқуқини чеклаш Янги Зеландияда 1893 йил, Финляндияда 1906 йил, Буюк британия ва Россияда 1918 йил, Францияда 1944 йил, Японияда 1954 йил, Швейцарияда 1971 йил, Лихтенштейнда 1976 йилда бекор қилинган. Бу ҳолат ҳозир фақат Қувайтда сақланиб қолган.

«Аёл ҳуқуқлари дискриминация қилинишининг барча шакллари барҳам бериш тўғрисида»-ги конвенциянинг 7-моддасида шундай дейилган: «Иштороқи давлатлар мамлакатининг сиёсий ва иқтисомий ҳаётида хотин-қизлар дискриминация қилинишига барҳам бериш юза-сидан барча чораларни қўридалар, жумладан, аёлларга эркеклар би-

га бўлинади. Ҳар иккаласининг ўзига хос жиҳатлари мавжуд. Зеро, рус адаби С.Сулпинский: «Ғарб — оқил, Шарқ — доғишманд, Ғарб — кенглик, Шарқ — теранлик, Ғарб ҳаракат билан яшаган, Шарқ орзу-умидлар билан яшаган», — деган эди.

Аёллар ҳам мана шу мансубликка қараб бир-бирларидан фарқланади. Шарқ аёлларига хос назокат, лато-фат, ибo Ғарб аёлида бошқача кўри-нишда намoён бўлади.

Тарихга назар ташлайдиган бўлсак, ҳар бир мамлакатда аёлларга ўзгача ўрин ва баҳо берилган. Мисрдаги оилаларда аёллар жуда юқори мавқега эга бўлганлар, ман-баларда улар уй бекаси деб номлан-ган. Спартадаги оилавий ҳаётнинг ўзига хос томони шундаки, у ерда соғлом онандан соғлом бола туғилади деб ҳисобланган. Шу сабабли, қиз-лар уй ишлари билан шугулланиш-маган. Бу ишларни илот аёллари баҳарганлар.

ласини вояга етказиб, яхши тарбия қилса, шу одам қиёмат кўни жаннат-дан жой олади», — деган гаплари мусулмонлар учун ибратдир.

Ўзбекистонда 1999 йил «Аёллар йили» деб эълон қилинди. Бу ҳам аёлларга нисбатан эътибордан дало-лат. Аёллар ва эркеклар тенг ҳуқуқли деб тан олинишига қарамай, қонунларда уларга нисбатан бир қатор имтиёзлар белгилаб қўйилган. Жиноят кодексининг 51-моддасига кўра аёлларга ўлим жазоси тайинла-ниши мумкин эмас.

Ҳар йили 8 март бутун дунёда аёллар кўни сифатида нишонланади. Болгария, Швейцария каби мамла-катларда эса май ойининг биринчи ёки охириги ақшанбасида оналар кўни байрам қилинади.

Аёлини ҳурмат қилган миллат-нинг келажаги порлоқ. Зотан, мил-лат келажаги аёллар қўлидадир.

Диляфрўз ХОЛМАНОВА,
ТДЮИ-2-курс талабаси

FAXRIYLARIMIZ

Саксон икки ёшни қарши олаётган бу отахонни бухоролик ҳуқуқшунос-ларнинг барчаси яхши танийди. Боиси, ички ишлар идораларида 25 йил, прокуратура тизимида 11 йил ишлаган. У хизмат фаолиятида ҳам, дўсту ёрлар даврасида ҳам, оилада ҳам ҳалоллик ва ростгўйликни талаб қилади. Ҳаётдаги бош шиори қўйидаги ҳикматнинг айнан ўзидир: «Кишининг кимгадир яхшилик қилиши яхши, аммо кишиларни яхшилик қилишга ўргатиш ундан-да яхшироқдир». Шукур Нафиддинов бир умр шу шиорга амал қилиб яшади.

нинг (ҳозирги Мирзо Улуғбек номли мил-лий университети) ҳуқуқшунослик факультети сиртдан тугатдим.

Махсус комендатурада комендант, вилоят ички ишлар бошқармаси қадрлар бўли-ми бошлиғи, махсус инспекция катта тер-говчиси, тергов бўлими бошлиғи, кейин-ке-инчакаспорт бўлими раҳбари вазифаларида ишладим. Милция подполковниги унвони олдим. Ҳали-хали ёдимда. 1971 йилнинг декабрида соғлим ёмонлашган сабабли пенсияга чиқишим масаласи қўрилаётган-ди. Бир кўни вилоят прокуратури хузурига боришим кераклигини айтишди. Прокурор Умарқул Усмонов деган киши эди. Яхши кўтиб олди. Дабдурусидан ишга тақлиф қилса бўладими!

—Шукур ака, пенсияга чиқмоқчи эканингизни ҳан бўлимиш. Мен вазир Яёвёега қўйирироқ қўламан. Пенсияга чиқиб бизга ишга келсангиз. Касаликни иш билан енгасиз.

Шундан сўнж прокуратурага келдим. Қирқ тўққиз ёшимда ҳаётимда янги саҳифа очилди. Вилоят прокурорининг қадрлар масаласи бўйича катта ёрдамчиси вазифасида 11 йилдан зиёд ишладим.

Ш.Нафиддинов бу вазифада ишлаган кезлари соғага сергай-рат, ҳалол ва изланувчан ёшларни жалб этишга ҳаракат қилди.

Отахон 1983 йили пенсияга чиқди. Бугунги кунда кесалик гаштини сурмоқда. Умр йўлдоши Мугулсум ая билан саккиз фарзандни вояга етказишди. Ҳозир неваро-ую эваралари юз нафарга яқинлашган.

—Қўпна армиядан келган давримни эслайман. 1946 йил-нинг охири эди. Қаҳатчилик. Ишчиларга 500, ўқутувчиларга 400, ишламайдиганларга 300 грамм қоранон қатчиқа билан берил-ди. Ушанда катта ора оми бўлган. «Эйҳуд, қанидир шу қоранондан бир тўйиб есам». Менимча, ўша пайтлар қўпчилик шундай орзу қилган. Дорилломон кўнларга етдик. Ҳозирги прокуратура ҳодим-ларига ҳавасим келади. Димо халқлардида. Илгари компартия-нинг жазоловчи машинаси бўлган тизим бугун фуқароларнинг чинакам ҳимоячисига айланди. Энди ўзим ҳақимда гапирсам. Ҳар кўн, ҳар сония фарзандларимга, неваро-ую эвараларимга, шогирдларимга масалалар билан бералигимни ҳис этиб яшапман. Инсонга бундан ортиқ бахт бормикан?!

Ҳаққат ва адолатнинг тантанаси учун умрини бахшида этган-лар доимо бор бўлсин.

Амрулло САМАДОВ,
«Нидоқ» мухбири

—Отахоннинг ҳаётини ибрат олса арзийди, — дейди вилоят прокурорининг катта ёрдамчиси Халим Уринов. —Чунки бундай заҳматкаш, ҳақиқатни ҳаёт маёида билган кишининг умр йўли бугунги ёшлар учун қатна мақтаб бўлади.

—Шукур отанинг хонадонидимиз. У киши билан дилдан суҳ-батлашдик.

—Яқинда сал тобим қочиб, шифохонада бироз даволандим. Эсимда, 7 май кўни эди, вилоят прокуратураси ҳодимлари келиб Бош прокуроримизнинг Хотира ва қадрлаш кўни муносабати билан табрик ҳамда соғавларини топширишди. Хонам бир зумда ҳамшира-ую беморлар билан тўлди. Ҳаммаси табрикни ўқиб қўришди.

Уша кўн отахон хонада ёлғиз қолгач, қувончдан кўзига ёш келди. Эътибордан боши осмонга етди.

Отахоннинг болалик йиллари ҳавас қилса арзийлик тарзда кечгани йўқ. Деҳқончилик билан шугулланган Нафиддин Шавқид-динов ўғли Шукурда билимга чанқоқлик борлигини сезиб, уни ўқитишга ҳаракат қилди. Аммо кўп ўтмай вафот этади. Ўғай ота қўлида яшаган болакай кўп қўпчиликлар билан 8-синфни тугатди. Кейин Бухородаги ўқитувчилар тайёрлаш курсининг тарих бўлимида сабоқ олди. Бир йил ёшларга тарихдан дарс берди. Хали олдинда уни ҳаётнинг улкан синовлари кутарди.

1942 йил 7 сентябрда харбий хизматга чақирилган Ш.Нафид-дин 1943 йилнинг майига қара Ярославль ва Горький вилоятлари-даги ўта муҳим ишлаб чиқариш объектларини қўриқлашда қатна-шади. Сўнж Туркистон харбий округи чегара қўшинлари сафига юборилди. 1946 йилнинг декабрига қадр Туркменистоннинг Эронга яқин чегара худудидида хизмат қилди.

Армиядан қайтгач, «облвоенкомат» тавсияси билан ички ишлар идораларига ишга қабул қилинди.

—Тўғрироғи, бутавсия эмас, буйруқ эди, — дея хотирлайди отахон. —Менга бир йил меласида ишлаб беришим кераклигини айтишди. Шу билан ички ишлар идораларида 25 йил ишладим. Ишлаш баробарида ўқидим. Урта Осиё Давлат университети-

ХАЛҚ МАНФААТИ, ЭЛ

Хукуматимизнинг «Иқтисодиёт ва солиқ соҳасидаги жиноятларга қарши курашни кучайтириш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ Бош прокуратура ҳузурида солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти ташкил этилиб, уч йилдирки, самарали ишлаб келмоқда. Ўтган давр мобайнида департамент органлари томонидан давлатга етказилган моддий зарарни қоплаш ва иқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш борасида қатор ишлар қилинди. Бюджетга ундирилаётган солиқ ва мажбурий тўловлар суммаси йил сайин ошиб бормоқда.

Жорий йилнинг беш ойи мобайнида департамент органлари солиқ тўлашдан қочишининг номаълум канал ва механизмларини аниқлаш ва бартараф этиш борасида тезкор тадбирлар ўтказди. Йил бошидан буён қонунбузарларга 29,4 млрд. сўмлик қўшимча солиқ ва жарима солинди. 2,1 млрд. сўмдан ошқан товарлар давлат эгалигига ўтказилди. Департамент ходимлари томонидан аҳоли ўртасида 10.043 та ҳуқуқ-тарғибот тадбири, учрашув ва суҳбатлар ўтказилди. ОАВ орқали 33.022 марта чиқиш қилинди. Бунинг натижасида 3.083.000.000 сўм солиқнинг ихтиёрий равишда тўланилишига эришилди.

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТ ПРОКУРАТУРАСИ ҲУЗУРИДАГИ СВОЖҚК БОШҚАРМАСИ БОШЛИГИ ВАЗИФАСИНИ БАЖАРУВЧИ М.МУҲАММАДИЕВ БИЛАН СУҲБАТ

— Вилоятимиздаги кўплаб корхона, хўжалик ва ҳатто давлат муассасаларида ҳам ходимларнинг иш ҳақини ўз вақтида бермаслик ҳоллари мавжуд. Сабабини сўрасангиз нақд пул танқислигини рўқоч қилишди.

— Тўғри, бу низоётда долзарб масала. Шунинг учун Вазирлар Маҳкамаси 2002 йил 5 августда «Пул маблағларининг банкдан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилган эди. Унга асосан савдо қоидаларига сўзсиз риюя этилиши, назорат-касса машиналаридан фойдаланиш, нақд пулнинг ўз вақтида банкка топширилиши устидан доимий назорат ўрнатилган. Айбдорларга нисбатан қатъий жавобгарлик чоралари кўрилишига қарамай бу муаммо ўқирлигича қолаётди.

Жорий йилнинг дастлабки беш ойи мобайнида 61 та ҳуқуқбузарлик ҳолати аниқланиб, 837.429.000 сўмлик ноқонуний нақд пул айланмаси фожия этилди. Шундан 19 та ҳолат бўйича жиноят иши, қолганлари бўйича эса маъмурий иш кўзга татилган.

Одмалиқ шаҳар прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бўлими бошлиғи М.Бегматов ДСИ билан ҳамкорликда тадбир ўтказмоқда.

КИССАГА ЭМАС, КАССАГА ТУШСИН

Ҳуқуқбузарларга нисбатан 470.668.000 сўмлик жарима қўлланган.

Масалан, яқка тартибдаги тадбиркор М.Халилова 2002-2003 йиллар давомида 218.900.000 сўмни декларациясиз Қозоғистонга олиб чиқиб кетган. У ердан ун олиб келиб, ҳеч қандай ҳужжатларсиз дўконларга тарқатиб соттирган. Тушган пулнинг 188.150.000 сўмининг назорат-касса машинасида утказмаган, банкка топширмаган.

«Сурхон-дўстлик» корхонаси бошлиғи Н.Маматмуродов шу йилнинг ўтган беш ойи давомида 177.000.000 сўмлик спиртли ичимлик сотиб, назорат-касса машинасида утказмаган ва банкка топширмаган. Шундай ҳолини «Замин-Сурхон» МЧЖ, «Сурхон-Термиз», «Алп Жамол-Ўзбэ» корхонаси, «Нашот» хусусий фирмаси фаолиятида ҳам кузатиш мумкин. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.

— Бундай ҳолатларни содир этиш усуллари ва бунга шароит яратиб берган сабаблар ҳуқуқсизда тўхталсангиз.

— Ноқонуний пул айланишини амалга ошириш механизмлари кўп. Жумладан, нақд сўмлар хорижий валютага алмаштирилиб, ноқонуний равишда мамлакатимиздан олиб чиқиб кетилмоқда. Ўз навбатида республикамизга яширинча турли хил товарлар келтирилади.

Сўнг улар бозор ва дўконларда нақд пулга сотилиб, банкка топширилмай яна четга чиқарилиб, шу тариқа айлантирилади.

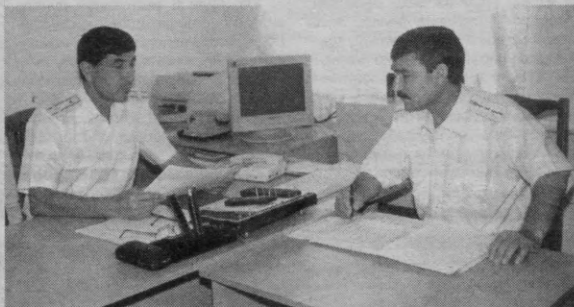
Шундай фирмалар борки, уларнинг манзили бир туманда, дўкон иккинчи туманда, ҳисоб-рақами очилган банк, ҳисоб олувчи солиқ идораси бошқа туманда жойлашган. Бу эса уларни назорат қилишни қийинлаштиради.

Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 26 ноябрдаги 407-қарорида хўжалик юритувчи субъектлар бир ҳафта давомида нақд пул тушумини банкка топширмаган тақдирда уларга берилган рухсатноманинг амал қилиши вақтинча тўхталлиши ёки қайтариб олиниши белгиланган. Аммо жойларда улар устидан етарлича назорат ўрна-

лар қисқа вақт ичида жуда кўп миқдордаги нақд пулни айлантириб, сўнг банкдаги ҳисоб-рақамини ёпиб, бошқа банкдан ҳисоб-рақами очиб, ўзи истаганидек фаолият кўрсатмоқда.

— Бунга барҳам бериш учун қандай чоралар кўриляпти?

— Тадбиркорлар фаолиятида одатий тусга айланган бундай ҳолат иқтисодиётга путур етказмоқда. Бу эса солиқ, банк идоралари ҳамда ҳокимликлар билан бирга кенг қамровли текшириш ўтказилишини тақозо этаётди. Ана шу зарурият туфайли назорат органлари фаолиятини мувофиқлаштирувчи республика кенгаши билан келишилган ҳолда улгуржи ва чакана савдо, умумий овқатланиш ва пулли хизмат кўрсатиш

тилмагани сабабли ҳуқуқбузарларга нисбатан таъсирчан чоралар кўрилмапти.

Хусусан, жойлардаги ҳокимликлар томонидан талабгорларнинг шароити пухта ўрганилмай туриб спиртли ичимлик сотиш учун лицензия бериб юборилмоқда. Бундай ҳужжатлар касса аппарати ўрнатилмайдиган дўконлар орқали расмийлаштирилиб, аслида товар гайркизони равишда ошхона ва ресторонларда сотилиб, тушган нақд пул чўнтакка урилмоқда. Тегилли банк ходимларининг хўжалик юритувчи субъектларнинг нақд пул топширишини таҳлил этиб бермаслиги, аксинча, бу борадаги ноҳуш ҳолатларни яшириши, зарур маълумотларни банк сирини деб бермасликлари ҳам ишнинг чигаллаштираётди. Бундан фойдаланган айрим тадбиркор-

соҳасида режадан ташқари текширишлар ўтказиб бориш кўзда тутилган.

Харидоргир маҳсулотларнинг сотилиши ва тушумининг банкка топширилиши, вилоят ҳудудида яширинча товар олиб келиш, нақд пулни хорижий валютага алмаштириб, четга олиб чиқиб кетиш устидан алоҳида назорат ўрнатилмоқда.

Яқинда бу борада бошқарманиз томонидан амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар дастури ишлаб чиқилиб, барча ходимларга унинг ихроси юзасидан ёзма топшириқ берилди. Жойларда ўтказилган текшириш натижаси ҳақида ҳар кун ахборот бериб бориляпти.

«Нижик» мухбири Қурбон ЖўРАНАЗАРОВ суҳбатлашди

Қўқондаги «Сантехника» хўжалик моллари» дўконидан ўтказилган текширишда сотувчи И.Салимов харидорга 600.000 сўмлик молни сотиб, пулни назорат-касса машинасида утказмаган. Бироқ бу ҳолва эди. Дўконда ўша пайти 13.800.000 сўмдан зиёд савдо пули бўлиб, хўжайкурсинга бори ўғи 1.500.000 сўм кассага кириб қилинган эди, холос. Демак, хусусий тадбиркор (дўкон Илбас Салимовга тегишли, укаси Илҳом ҳеч қандай ҳужжатсиз бир йил мобайнида савдо-сотик билан шугулланиб келган) савдо пулининг фақат ўндан бир қисминигина банкка топширади. Бундай қонунбузар дўкондорлар рўйхатида маргилонлик А.Бузруков ва И.Нажмидиновни ҳам киритиш мумкин. Билиб туриб жиноятга қўл ураётган «тадбиркор»ларнинг нақдма-нақд иш юритиши банкларда нақд пул тушуми камайиб кетишига сабаб бўляпти. Нақд пул етишмасдан иш ҳақи ва нафақа тўловларининг ортга сурилиши ўз навбатида айрим нопок ходимларнинг тегирмонига сув қуймоқда. Одамгарчилиқни пулга қўшиб чўнтакка уриб қўйган тектинолдорлар ҳатто муҳтож нафақахўрларнинг пулига чанг солишдан ҳам ор қилишмаяпти. Қўқон шаҳар Мўқимий мавзесида яшовчи бир гуруҳ фуқароларнинг аризаси юзасидан «Халқ банки»нинг Қўқон филиалида ўтказилган текширишда кассир Ш.Қурбонова шу йил январ-феврал ойларида 24 нафар аёлнинг болаларига бериладиган нафақа

ҲУЖЖАТИ ЙЎҚ ЭКАН

Яқинда олиб борилган тезкор тадбирда пойтахтимизнинг «Халқлар дўстлиги» кўчасидаги «Эркин» постида «Икарус-256» маркали автобус тўхтади, кўздан кечилирилганда унда фуқаролар Зокир Аҳмедов, Лола Йўлдошева, Манзура Икромова ҳамда Гулмира Раҳимовалар 648.900 сўмлик 463,5 литр спиртли ичимликларни ҳеч қандай ҳужжатсиз Бухоро вилоятининг Қорақўл ва Жондор туманларига олиб кетаётганликлари маълум бўлди.

Яна бир мисол. Мирзо Улуғбек тумани Ҳабиб Абдуллаев кўчасидаги «Оқ кабутар савдо» хусусий фирмасига қарашли дўкон ёнида ўтказилган тадбирда Даврон Юсупов ва Темир Ҳакимовлар Ўзбекистон акциз маркаси бўлмаган, Қозоғистонда ишлаб чиқарилган 200 шиша ароқ ва 50 шиша винони харидорга қонунга ҳилоф равишда 650.000 сўмга сотаётган вақтида ушланди. Бу маҳсулотлар далилий ашё сифатида олиб қўйилди. Улар бу ерга қачон ва қим томонидан олиб келингани терговда аниқланди.

Қиёмиддин ТОШМУРДОВ, Тошкент шаҳар прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бошқармаси катта инспектори

Бугунги кунда мамлакатимиз фуқаролари валюта алмаштириш шохобчаларига бориб чет эл валютасини чекланмаган миқдорда харид қилишлари ёки сотишлари мумкин.

ПУЛГА ТУЗОҚ ҚЎЙГАНЛАР

Бу иқтисодий ислохотлар йўлида эришилган муҳим ютуқлардан бўлди. Лекин ҳамон иқтисодиётимиз томирига болта ураётган кимсалар йўқ эмас. Энг ёмони, улар бир неча гуруҳга бўлиниб фаолият кўрсатаяпти. Гап бозор, кўча ва бошқа жойларда қўлида даста-даста пул кўтариб юрган валютафурушлар ҳақида кетмоқда...

Шаҳрихонлик Муҳаммаджон Қирғизбоев шаҳардаги шохбекатда харидорга 1000 АҚШ доллари 1.000.000 сўмга сотган вақтида ушланган.

Андижондаги «Янги бозор» ҳудудида ўтказилган тадбирда фуқаро Илбасиддин Фуломидинов 100 АҚШ долларини 100.000 сўмга сотган вақтида ушланган. Унинг ёнидан 1150 доллар, 9730 рус рубли, 120 киргиз сўми, 2.537.350 сўм далилий ашё сифатида олиниб, ҳуқуқбузарларга судда 1.142.400 сўм жарима солинди.

Машхурбек САТТОРОВ, Андижон вилоят прокуратураси ҳузуридаги СВОЖҚК бошқармасининг матбуот гуруҳи раҳбари

ФАРОВОНЛИГИ ЙЎЛИДА

Нақд пул қанча тез айланса, иқтисодий ривожланиш суръати шунчалик жадаллашади ва аксинча, пул айланиши сустлашса иқтисодий тургунлик кузатилади ва ахвол бундан ҳам баттар бўлиши мумкин. Президент фармонлари ва ҳукумат қарорларида бозор иқтисодиётининг ушбу қонуниятига ҳисобга олиниб, пул қадрсизланишининг олдини олиш, нақд пул айланмасини тезлатиш чоралари белгиланган.

НАҚД ПУЛ МУАММОСИ

тилган. Бироқ бу қонун-қоидаларга тўлиқ риоя этилмапти. Бу эса қонунларни такомиллаштириш, банкнинг мижоз олдидаги масъулиятини кучайтиришни тақозо этади. Мижозлар ишончини оқламаган банк банкрот бўлган тақдирда унинг бор маблағи, мол-мулк мижозлар кўрайдиган зарарни қоплашга қаратилиши шу жумладандир. Ишлаб чиқариш ва улгуржи савдо корхоналари ўртасида бўлгани каби ча-

кана савдода ҳам нақдсиз ҳисоб-китоби кенг йўлга қўйиш, кредит қарточкалари орқали хизмат кўрсатувчи чакана савдо тармоғини кенгайтириш нақд пул камомоди, инфляция муаммосини яхлит ҳолда ҳал этиш имконини беради.

Жуманазар ИСОҚОВ,
Фаргона вилоят прокуратураси
хузуридаги СВОЖҚК
бошқармаси
бошлиғи

пулидан 2000 дан 19.000 сўмга-ча, жами 174.000 сўмини «хизмат хақи» учун олиб қолиб, ўз эҳтиёжига ишлатиб юборгани аниқланди. Унга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Ш.Қурбоновага ўхшаган таъмагирлар фуқароларда банкларга нисбатан ишончсизлик уйғотаяпти. Сир эмас, тадбиркор нақд пулини банкка топшириб, зарур пайтда унинг бир қисmini олиши амримаҳол. Ўз пулини банкдан қайтариб ололмаган тадбиркор кейин қонунга хилоф бўлса-да, савдо пулини банкка камроқ топшириш пайида бўлмоқда.

Бозор иқтисодиёти шароитида банкларнинг ривож имкон борица кўпроқ мижозни жалб этишга, уларга шидқидилдан хизмат қилишга боғлиқ. Банк ва мижоз ўртасидаги муносабатларнинг қонуний асослари яра-

Марғилон шаҳар прокуратураси хузуридаги СВОЖҚК бўлими бошлиғи С.Волков тадбиркорлар даирасида.

Кишлоқ хўжалиги мамлакатимиз иқтисодиётининг муҳим тармоқларидан ҳисобланади. Ушбу соҳада деҳқон-фермерларнинг манфаатини ҳимоя қилишга қаратилган қатор қарор ва фармонлар қабул қилинган. Бироқ айрим фуқаролар ерни олишга олиб, уни талон-тарож қилиб давлат иқтисодиётига жиддий зиён етказётган ҳолатлар ҳам учрамоқда.

НАДОМАТДАН ФОЙДА ЙЎҚ

Масалан, Пискент туман прокуратураси хузуридаги СВОЖҚК бўлими ходимлари И.Ҳайдаров номли ширкат хўжалигида пахта экилиши керак бўлган ерга пиёз экилганини аниқладилар. Бундан ташқари хўжаликнинг мансабдорлари галла ва пахта учун ажратилган 415.787

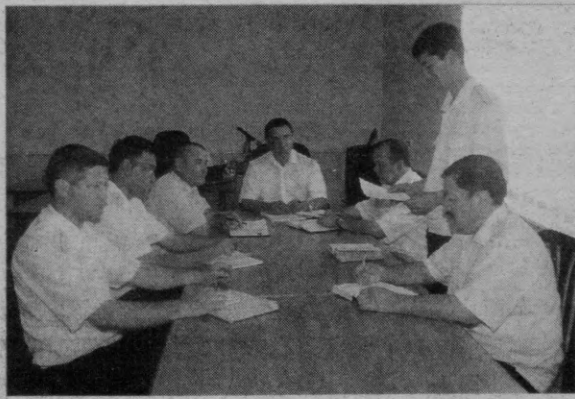
сўмлик минерал ўғитни талон-тарож қилишган.

Шу ўринда туманда «ўғит-фурушлик» қилаётганлар ҳақида гапириб ўтмоқчимиз. Фуқаро Абдуқадир Ҳамроқулов шундайлардан экан. У ҳужжатлари қалбаки бўлган 852.000 сўмлик 12 тонна олтингургуртни Фаргона

вилоятининг Яйпан кишлоғидан сотиб олиб, уйда сақлаётганида қўлга тушди.

Кишлоқ хўжалигида содир этилаётган бундай ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда 11 март куни қабул қилинган «Кишлоқ хўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросига оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги президент фармони муҳим аҳамият касб этмоқда. Ҳуқуқбузарларга нисбатан ЖКнинг тегишли моддаларига асосан жиноят иши қўзғатилаяпти. Қингир ишнинг қийини чиқмай қолмайди. Ундан кейинги надоматдан эса ҳеч кимга фойда йўқ.

Мирқошиб ПОЗИЛОВ,
Пискент туман прокуратураси
хузуридаги СВОЖҚК
бўлими бошлиғи

Сирдарё вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖҚК бошқармаси ходимлари навбатдаги тезкор йиғилишида.

«...олинган тушум кассага эмас, кассага кетаверса, банкка бошқа пул тушмаса, биз фуқароларимиз олдидаги изжимоий мажбуриятларимизни қандай бажарамиз?»

(Ислом Каримовнинг Халқ депутатлари Андижон вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган нутқидан).

Навоий вилоят прокуратураси хузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси томонидан жорий йилнинг ўтган даври мобайнида вилоят ҳудудида ноқонуний нақд пул айланишларини аниқлаш, уларни бартараф этиш ва кунлик нақд пул тушумларини банк муассасаларига тушушини таъминлаш мақсадида қатор тезкор тадбирлар ўтказилди. Натижада 61 та ҳуқуқбузарлик аниқланиб, жами 1 млрд. 708 млн. 384 минг сўм нақд пулнинг ноқонуний товар-пул айланиши маълум бўлган. Мазкур қонунбузарликлар юзасидан 32 та жиноят иши қўзғатилиб, 5 млн. 559,6 минг сўм банкка топширилган. Шунингдек, аниқланган ноқонуний нақд пул маблағларини айланишига йўл қўйган субъектларга нисбатан жами 375 млн. 076,0 минг сўмлик молиявий жарима қўлланилган.

ҲИСОБОТДА ЯШИРСАДА, ТЕКШИРИШДА МАЪЛУМ БЎЛДИ

Масалан, Навоий шаҳридаги «Шамс-Навоий» хусусий фирмасида ўтказилган текширишда фирма раҳбари савдодан тушган 13 млн. 694,9 минг сўмлик нақд пулини банкка топширмадан бошқа мақсадларга ишлатиб юборган. Ушбу ҳолат юзасидан «Шамс-Навоий» хусусий фирмаси раҳбарларига нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, қўлланилган 15 млн. 228,9 минг сўмлик молиявий жарима бюджетга ундириб олинди.

Кармана туманидаги «Насим-Бобо» фермер хўжалигига нисбатан тўпланган тезкор маълумотлар таҳлил этилганда эса ажабтовур ҳолатлар маълум бўлди. Хўжаликда экспедитор вазифасида ишловчи Умрзқ Қулиев, отаси — фермер хўжалиги раҳбари Сафар Қулиев томонидан ўзининг номига берилган ишончнома ва буйруқ асосида иш юритиб келган, шартномалар тузган, бухгалтерия ҳужжатларини имзолаб, солиқ идорасига тақдим этиб келган. «Насим-Бобо» фермер хўжалиги билан «Навоийазот» ОАЖ ўртасида тузилган шартномага кўра ўтган йилнинг апрел-декабр ойларида хўжалик «Навоийазот»га 150371,1 минг сўмлик махсус қўлқоллар, винтеллар етказиб берган. Эвазига эса жамиятдан 142316,5 минг сўмлик нитрон, гилам, йиғирилган иглари қабул қилиб олиб, уларни савдо қоидаларига зид равишда ҳеч қандай ҳужжатларсиз номаълум шахсларга нақд пулга сотиб юборган. У.Қулиев солиқ ва бошқа мажбурий тўловларни тўлашдан бош тортish мақсадида 2003 йил учун топширган йиллик ҳисоботларида бу ҳусусида лол-мим демаган. Шундай қилиб у давлат бюджетига тўлашни лозим бўлган жами 3836,5 минг сўмлик солиқ ва мажбурий тўловларни қасддан тўламай келган.

Бундан ташқари, У.Қулиев Навоий тумани ҳокимияти томонидан 2001 йилда берилган тадбиркорлик гувоҳномасига асосан солиқ идораларида рўйхатдан ўтмаган ҳолда фаолият кўрсатиб келган. «Тадбиркор» ўтган йилнинг сентябр ойига қадар «Пахтабанк»нинг Кармана тумани бўлими орқали савдо-воситачилик фаолияти билан шугулланиб келган. Шу давр мобайнида жами бўлиб 1015,2 минг сўмлик қатъий солиқ ва мажбурий тўловларни тўламаган.

Текшириш давомида У.Қулиевнинг 2001-2002 йиллар давомида «ЎзДЭ-Уавто» кўшма корхонасида ишлаб чиқарилган автомобилларни сотиб олиш учун ҳисоб рақами орқали 105956,6 минг сўм пул кўчирганлиги, ушбу маблағларга олинган автомобилларни эса нақд пулга сотиб, сотувдан тушган пулларнинг катта қисmini банк муассасасига топширмаганлиги аниқланди. Юқоридаги ҳолатлар юзасидан У.Қулиевга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб боришмоқда.

Савдо, умумий оқсатланиш ва хизмат кўрсатишдан тушадиган нақд пуллар банкка ўз вақтида топширилса, бу энг аввало, биринчи даражали тўловлар, яъни пенсия, стипендия ва иш ҳақининг ўз вақтида берилишини таъминлайди. Иқтисодиётимизнинг ривожланишига, ҳаётимизнинг фарвон бўлишига хизмат қилади.

Асрор ҲАМРОЕВ,
Кармана туман прокуратураси
хузуридаги СВОЖҚК бўлими бошлиғи.
Умарбек ХАЛИЛОВ,
Навоий вилоят прокуратураси
хузуридаги СВОЖҚК бошқармаси катта инспектори

СОЛИҚ ҚОНУНЧИЛИГИ ВА ТАДБИРКОРЛАР ҲУҚУҚИ

Куни кеча Тошкент шаҳар прокуратурасида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Бош прокуратура хузуридаги СВОЖҚК департаменти ва Қонунчилиги мустақамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш маркази ҳамкорлигида «Солиқ соҳасидаги ҳуқуқбузарликларни фойш этиш, текшириш ва суриштирув ўтказишда тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш масалалари» мавзусида илмий-амалий семинар ўтказилди.

Семинарга Тошкент шаҳри ва пойтахт вилоят прокуратураларининг солиққа оид қонунчилик ижро-

си устидан назорат бўлими прокурорлари, ушбу прокуратуралар хузуридаги СВОЖҚК бошқармалари, туман ва шаҳар бўлимлари бош-ликлари таклиф этилдилар.

Анжуманда Бош прокуратура хузуридаги СВОЖҚК департаменти бошлиғи ўринбосари С.Рўзиев, Бош прокуратуранинг бўлим бошлиғи А.Манонов, Адлия вазирлиги бўлим бошлиғи А.Худойбердиев, Давлат солиқ қўмитасининг бўлим бошлиғи Ф.Ҳошимов, юридик фанлари доктори А.Ортиқов ва бошқалар маъру-

за қилдилар. Маърузачилар ўз чиқишларида тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, солиқ соҳасидаги ҳуқуқбузарликларни фойш этиш, текшириш ва суриштирув ўтказишда тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ҳуқуқни иқтисодиёт тушунчаси, қури-нишлари, унга қарши кураш йўллари ҳусусида гапирдилар.

Ушбу масалалар юзасидан анжуман қатнашчилари ҳам ўзларининг фикр-мулоҳазаларини бил-дирдилар.

Саҳифа материаллари тақририят ижодий жамоаси ва Республика Бош прокуратураси хузуридаги СВОЖҚК департаменти матбуот маркази билан ҳамкорликда тайёрланди

QILMISH-QIDIRMISH

Халқимизда «нафсим менинг балодур, ёнган ўтга соладур» деган гап бор. Уни ҳамма яхши билади. Лекин баъзилар била туриб нафсининг кулига айланади. Андижон шаҳридаги 8-касб-хунар коллежи бош ҳисобчиси Худойберди Бакиров ана шундайлардан бўлиб чиқди. У коллеж жамоаси, талабалари учун давлат бюджетидан ажратилган маблағларни дастлаб оз-оздан ўзлаштириб юрди. Аста-секин бунга қаноат қилмай кўнгли кўпни тусайдиган бўлиб қолди. Бу борада ўзини бир-икки синаб ҳам кўрди. Кингир иши хамирдан қил суғургандай битганини кўрган Худойбердининг нафси ҳаққалак отиб, виждони жигилдонга, нафси ўпқонга айланди. Бир кун келиб мана шу ўпқон уни домига тортиб кетишини хаёлига ҳам келтирмади.

қилиниши кўп жиҳатдан раҳбарга боғлиқ. Раҳбар ишбилармон, тadbиркор бўлса, қонунларга аввало ўзи амал қилиб, қўл остидаги ходимлардан ҳам шунини талаб қилса жамоанинг муваффақиятлари ортиб бораверади. Аксинча, раҳбар ўзига бино қўйиб, қонунни оёқости қилса, нафақат ўзини, балки қўл остидаги ходимларни ҳам бадном қилади. 8-касб-хунар коллежи директори О.Бўтаев ҳам бош ҳисобчи вазифасида ишлаб келатган Х.Ба-

ISHKILIKBOZLIK — ILLAT

КЎЗЛАРИДА
ТУГАНМАС ҚАЙҒУ

Аркадий (исмлар ўзгартириб берилмоқда) ишдан кейин уйига кириб борганида, ранги қув оқариб кетган ўғай ўғил Саша ювиниш хонасидаги ванна четида омонатгина ўтирар эди.

Жўмрақдан оқаётган сув шовуллар, ййглайвериб ёши қуриб қолган кўзларини бир нўқтага тиккан қўйи мўнғайиб ўтирган Саша унинг кириб келганини сезмади. Аркадий ўспирининг аҳволига ачиниш кетди. Қийин-қийин, шунга қийин. Беозор, мўққа тушиб китоб ўқишни яхши кўрадиган бола онасининг хўрлашларига яна қанча чидар экан?

— Нима гап, яна урдими? — сўради у.
Саша жавоб бермади. Ҳеч нарсга эшитмаётгандай бир нўқтага тикилиб ўтирарди.
— Нима, тилдан қолдингми, онанг қани?
Саша отасини энди кўраётгандай қараб туриб пикиллаб ййглаб юборди.
— Онамни... ўлдиришди. Кўз олдимда ўлдириб кетишди.
Сашанинг гапидан ҳеч нарсани англамаган Аркадий ётоққа югуриб кирди. Наташанинг қонга беланган жасади аллақачон совуб бўлган эди.

Бирга яшай бошлаган кўзлари жудаям бахтли эдилар. Аркадий Наташанинг болалари Виктория ва Сашани ўғай деб билмади. Лекин бу узокқа чўзилмади. Илгари ҳам тез-тез ичиб турган аёл энди ичкиликка мўққасидан кетди. Аркадий бунинг оқибатини тушуниб етганида кеч бўлган эди. Эр ҳам, болалар ҳам уни бу йўлдан қайтара олмай қолди. Ҳеч қайси эр топган пулини пиёниста хотинига ичириб юборишни хоҳламаганидай Аркадий ҳам унга ароқ учун пул бермас эди. Бу Наташага алам қилар, аламини нораства болаларидан оларди. Қўлига пул тушди дегунча уларни ичкилик олиб келишга жўнатар, пул йўғида эса болалар дўконлардан қарзга бўлса-да, «шайтон суви»дан топиб келишга мажбур бўлишарди. Топиб келишмаса онасидан аёвсиз калтак ейишлари аниқ эди.

Мархум эрининг иш жойидан тўланадиган нафақани ҳам бир ҳафтада ичиб йўқ қилар эди. Онасининг калтагу ҳақоратларидан тўйган Виктория уйдан бош олиб кетди. У кетганидан кейин ҳамма калтак 14 ёшли Сашанинг бошида синадиган бўлди. Табиатан ювощ бола мактабга ҳам онасининг қош-қовоғига қараб борадиган бўлиб қолди. Ўғай ота бу ҳолга эътиборсиз эмас эди, албатта. Шунинг учун Наташа эрининг олдида болани калтаклашга журъат қилолмасди.

Аркадий юз берган қотиллик ҳақида аввал қўшниларга, кейин Амилцияга хабар берди. Тезда етиб келган милиция ишга киришди. Қотил ким, Наташанинг ўлими кимга керак бўлиб қолди? Бунга аниқлаш анигреник ҳуқуқ-тартибот ходимлари учун қийин кечмади. Дастлабки терговдаёқ жиноятчи айбига икром бўлди.

Ўша куни эрталабдан ичиб олган Наташа Сашани мактабга жўнатмади. Кечагидан қолган ароқ камлик қилиб, ўғлидан дўконга чиқиб қарзга ичкилик олиб келишни талаб қила бошлади. Сашанинг дўқондор энди қарзга ароқ бермаслигини, қарзлари шўндок ҳам қўпайиб кетганини тушунтиришга бўлган уриниши зое кетди. Қайтанга яхшигина тарсаки еди.

— Бир сўм пулим бўлмаса, кимдан оламан ахир, ойи!
— Топ, ерининг тағидан бўлсаам топ! Мен уҳлаб тургунимча манави столда бир шиша ароқ турмаса ўлдим девер! Почтага бор, отангнинг пенсияси келган бўлса керак.

Наташа болани почтага жўнатди.
Саша қайтганида онаси тош қотиб уҳлаб ётган эди. «Уйғонса нима дейман, почта ёпиқлигини айтсам ҳам барибир яна уради. Қачонгача шундай давом этади. Викторияга ўхшаб уйдан қочиб кетсаммикин?»... Шундай ўйлар билан секин нариги хонага ўтди. Ўзини дарс билан чалғитмоқчи бўлди. Йўқ, калласига дарс кирмади, хавотир тинчлик бермади. «Ҳозир уйғонади-ю яна жанжал бошлайди. Қанийди ҳеч қачон уйғонмаса...».

Секин ошхонага ўтди. Пичоқни олиб онасининг бошига келди.
«Бу бевекат ўлган отам учун, бу опам Виктория учун, буниси берган азобларинг учун...».

Саша ўзига келганида онаси аллақачон жон таслим қилган, кўзларида кўрқув қотиб қолган эди. Қонни қўриб қўзи тинди. Ваннахонага югурди. Мадори кетиб шалвараб қолгунича қайт қилди. Бироз ўзига келиб, нима қилиб қўйганини тушуна бошлади.

«Ўлиб қолди, аниқ ўлиб қолди. Ё ҳали тирикмикин?!». Онаси ётган хонага киришга юраги дов бермади. Бир амаллаб ўша хонага ўтди. «Энди уйғонмайди. Ҳеч қачон уйғонмайди. Мени эса қамашади». Қайтиб яна ваннахонага келди. Совуқ сув жўмрагини охиригача бураб бошини тутди... Қанча ўтирганини билмади, бир пайт ишдан қайтган ўғай отасини қўриб ййглаб юборди. Ййғи асносида хаёлига келган фикрдан ҳушёр тортиди. «Ёлғон айтсам балки қамалмай қоларман?!».

Уқалдайди қотиллар ҳақида тўққан чўпчига Аркадийни ишонтирди, лекин милицияга тўғриси айтишдан бошқа чора тополмади.

Баҳодир ҚОРАЕВ,

Тошкент вилояти прокурорининг катта ёрдамчиси

НАФС
БАНДЛАРИ

Худойберди Бакиров бундан бориғи уч ой муқаддам ЖК 167-моддасининг 3-қисми, 209-моддасининг 2-қисми «а» бандлари билан айбли деб топилиб судланди. Бироқ амнистия тўғрисидаги фармон унинг жонига аро кирди. 2 йилга моддий жавобгарлик юклатилган вазифаларда ишлаш ҳуқуқидан маҳрум этилган ҳолда асосий жазони ўташдан озод қилинди. Лекин бу унга сабоқ бўлмади. Суд қароридан на Худойбердининг ўзи, на коллеж директори О.Бўтаев ҳулоса чиқарди. Аксинча, коллеж директори суд ҳукмини назар писанд қилмай ўз хамтовоғи Х.Бакировни моддий жавобгарлик юклатилган бош ҳисобчи вазифасида ишлашни давом эттиришга рухсат берди. Хуллас, Х.Бакировга ўзининг жиноятқорона қилмишларини давом эттириш учун икмиони яратиб берилди.

Дастлаб Худойберди мактаб директори О.Бўтаев ва газначи Гулнора Қурбонова билан жиноий тил бириктириб, нақд пулни олиш учун «Уй-жўямгармабан» томонидан берилган чекини қалбақлаштириш йўли билан 702 минг сўм пулни олишга эришди ва бу пуллари коллеж газначисига кириб қилмай О.Бўтаев билан бирга ўзлаштириб, талон-тарож қилиб юборишди. Х.Бакиров жиноий ҳаракатини давом эттириб, газначи меҳнат таътилида бўлганлиги сабабли унинг вазифасини вақтинча бажариб турган ҳўжалик ишлари бўйича директор ўринбосари Р.Рахимов номига берилган чекини қалбақлаштириб, унинг уринишга ўзимизга қўйиб, ўқитувчиларнинг меҳнат таътили ва пенсия тўловлари учун ажратилган 700 минг сўм пулни олиб ўзлаштириб юборди. Коллеж директори билан бош ҳисобчи ўртасида енг ичида битаётган бундай хуфиёна ишлардан хабар топан Р.Рахимовнинг ҳам нияти бузилди. У ўз номига берилган чек билан 405 минг сўм пенсия ва нафақа пуллари олиб, коллеж газначисига кириб қилмай, шахсий манфаати йўлида ўзлаштириб юборди.

Шундай қилиб, директор, унинг ўринбосари, бош ҳисобчи ва газначи ўртасида касб-хунар коллежи учун ажратилаётган бюджет маблағлари торт-торт қилиниб, талон-тарожлик авж олди.

Кингир ишларда устаси фаранг бўлиб кетган Худойберди энди шерикларни қаматириш ва ўзига қўпроқ қолдириш мақсадида жиноий ишла-

рига шерик қилиб ҳеч қаерда ишламайдиган таниши Илҳом Ортиқовни танлади.

— Мен Худойберди ака билан битта маҳаллада яшайман, — дейди И.Ортиқов ўз кўргазмасида. — Бир куни у ўзининг фирмаси борлиги, газначиси бетоблиги сабабли банкдан пул ололмаслигини айтиб, ёрдам беришини сўради ва «паспортнинг ёнингдами», деб сўради. Мен: «Ҳа» деб паспортимни унга бердим. Бир-галикда банкга кирдик, мен чека имзо қўйиб бердим. Бу ҳолат тез-тез такрорланиб турди. Пуллари нафақат у оларди, қанча пул олганлигини ва уларни нима қилганлигини билмайман.

Шундай қилиб, Х.Бакиров И.Ортиқовни алдаб, унинг воситачилигида банк чекларини қалбақлаштириш ва катта микдордаги давлат маблағларини гаразли мақсадда ўзлаштириш йўли билан 47 ҳолатда 23 млн. 390 минг сўм пулни олишга эришди. Касб-хунар коллежи талабаларининг стипендиялари, коллеж жамоасининг иш ҳақлари, нафақа ва моддий ёрдам пуллари бўлган маблағларни ҳеч нарсадан тап тортмай ўз хамтовоғи О.Бўтаев билан талон-тарож қилиб юборишди.

Энг улў даргоҳ ҳисобланган билим масканига уя қуриб олган бир гуруҳ фирибгарларнинг нафси борган сари ўпқонга айланиб борарди. Уни қондирш учун давлат маблағларини ўзлаштиришнинг турли йўллари ахтаришарди. Пенсияонерларнинг нафақалари-ю кам тўминларини оилаларга ажратилаётган моддий ёрдам пуллари у ёқда турсин ҳатто касб-хунар коллежиди таълим олаётган талабаларнинг оғиздаги нонига ҳам чанг солишарди. Ана шу мақсадда Х.Бакиров, коллеж директори О.Бўтаев ва газначи Г.Қурбоновалар талабаларга давлат томонидан берилган стипендияларнинг тўлов ведомостларини 15 та ҳолатда такроран ёзиб, қалбаки ведомостлар тузишиб, 2 млн. 103 минг 726 сўм пулни ўзлаштириб юборишди.

Давлат ва ўзгалар мулкини ўзлаштиришда устаси фаранг бўлиб кетган бу олгирлар ҳаммаси бўлиб 25 млн. 197 минг сўм пулни коллеж газначисига кириб қилмай, шахсий манфаатлари йўлида ўзлаштириб юборишди.

Маълумки, каттами, кичикми меҳнат жамоасидаги маънавий муҳитдан тортиб, тартиб-интизом амалдаги қонунларга қай даражада риоя

киров билан жиноий тил бириктириб, нафақат ўзини, балки муқаддас даргоҳ ҳисобланган билим маскани, унинг жамоасининг юзини ерга қаратди.

Қилмиш қидирмиш, деганларидек, фирибгарларнинг барча кирди-корлари вилоят прокуратураси томонидан фош этилиб, қилмишларига яраша жиноий жавобгарликка тортилдилар. Х.Бакиров, О.Бўтаев, И.Ортиқов, Р.Рахимов узок муддатга озодликдан маҳрум этилди.

ХУЛОСА ЎРНИДА:

Бир қарашда айбдорларга нисбатан қонуний чора қўрилиб, бир жиноий гуруҳ фаолиятига нўқта қўйилгандай, мактабда барча ишлар ўз изига тушгандай кўринади. Бу жиноятнинг келиб чиқиш сабабларига, моҳиятига чуқурроқ назар ташланса-чи? У ҳолда мактабда авж олган ўзбошимчалик, қонунбузилишларнинг ижрочиларига жазоланиб, бу жиноятни юзага келиши учун шарт-шароит яратиб берган мутасадди идоралар ва у ерда ўтирган кимсалар четда қолганлиги маълум бўлади.

Очилини айтганда, бу жиноятларнинг келиб чиқишига 8-касб-хунар коллежига хизмат кўрсатиб келган «Уй-жўямгармабан»нинг Андижон шаҳар бўлими ва вилоят таълим бошқармасидаги тартибсизлик, бошбошдоқлик, амалдаги қонуний ҳужжатларга амал қилмаслик каби салбий ҳолатлар сабаб бўлган. Зеро, банкдан миллион эмас, бир сўм ҳам белгиланган тартиб-қоида асосида берилиши лозим эмасми? «Уй-жўямгармабан»даги мутасаддиларнинг таълим муассасасига ҳеч қандай алоқаси бўлмаган бир шахсининг имзоси ёки қалбаки имзолар билан банк чекларини қабул қилиб олиши ва яна бир мўлқало бошқа одамга бир неча миллион сўм пуллари қўшқўллаб бериб юбориши ҳеч қандай қонлига сиймайди. Қолаверса, вилоят прокуратураси томонидан мавжуд қонунбузилишлар аниқлиниб, айбдорлар жиноий жавобгарликка тортилгунга қадар таълим бошқармасидаги тартиб-қоида томошабин бўлиб, оғизга талқон солиб олганликлари ҳам ажабланарли.

Хуллас, адолатқарор топиб, жиноятчилар қилмишларига яраша жазосини олдилар. Ўйлаيمизки, бу нафақат жиноятчиларнинг ўзига, балки атрофдагиларга ҳам сабоқ бўлади.

А.МАДАТОВ,

«Нигуқ» муҳбири

Жамоат фондининг мол-мулкдан фонд уставда белгиланган мақсад ва вазифаларни амалга ошириш ҳамда маъмурий харажатларни қоплаш учун фойдаланилади. Фонд қонун ҳужжатларига мувофиқ тадбиркорлик фаолияти билан ўз уставда белгиланган мақсадларга тўғри келадиган доирада шуғулланиши мумкин. Фондининг тижорат ташкилотлари устав фондидаги (устав капиталидаги) иштироки қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Жамоат фонди ҳар йили ўз фаолияти тўғрисида ҳисобот эълон қилиб бориши шарт.

Жамоат фондини бошқариш тартиби ва унинг органларини шакллантириш тартиби унинг уставда белгиланади.

Жамоат фондининг уставдаги ушбу Кодекс 43-моддасининг тўртинчи қисмида кўрсатилганидан ташқари қуйидаги маълумотлар бўлиши керак: фонд органларининг тузилиши, ваколатлари ва шакллантирилиш тартиби; фонд

14

Буклаш чизиғи

қисмидаги, 7-моддасининг иккинчи қисмидаги, 8-моддасининг иккинчи қисмидаги, 14-моддасининг тўртинчи қисмидаги, 15-моддасининг учинчи қисмидаги, 16-моддасининг матнидаги ва 19-моддасининг иккинчи қисмидаги «Бош архив бошқармаси», «Бош архив бошқармасининг» деган сўзлар тегишли келишидаги «Ўзархив» агентлиги» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) 11-моддасининг биринчи қисмидаги «улар тўздиган» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

Иккинчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Архив ишини бошқариш ваколатли давлат органлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги «Ўзархив» агентлиги ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар архив иши ҳудудий бошқармаларидир».

XX. Ўзбекистон Республикаси

35

Қирқш чизиғи

қилинган «Сиёсий партиялар тўғрисида»ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, №2, 36-модда; 1999 йил, №9, 299-модда; 2004 йил, №1–2, 18-модда);

1) 13-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«13-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасидаги сиёсий партиялар фракциялари

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасидаги сиёсий партиялар фракциялари ўз партияларининг сиёсатини уюшқоқлик билан ўтказиш учун, сиёсий партиялардан кўрсатилган депутатларнинг таъсис йиғилишларида тузилади. Фракциялар фракциянинг раҳбари берган тегишли ариза ва таъсис ҳужжатларига асосан Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси томонидан рўйхатга олинади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасидаги сиёсий партия фракцияси

16

Буклаш чизиғи

тўғрисида белгиланган тартибда легаллаштирилган ахборот; ижарага берувчининг тегишли биноларни ваколатхона ёки филиалга бериш тўғрисидаги розилик хати;

рўйхатга олганлик учун йиғим тўланганлиги тўғрисида банк тўлов ҳужжати;

ваколатхона ёки филиалнинг раҳбари ҳамда ходимлари тўғрисидаги маълумотлар, уларнинг фамилияси, исми, отасининг исми, туғилган санаси ва жойи, фуқаролиги, касби, яшаш жойи ҳамда телефон рақами кўрсатилган ҳолда; ваколатхона ёки филиал фаолиятини молиялаштириш манбалари тўғрисида белгиланган шаклдаги декларация;

7) 30-моддаси: қуйидаги мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Халқаро ҳамда чет эл нодавлат нотижорат ташкилотларининг ваколатхоналари ва филиаллари ҳамда бундай ваколатхоналарнинг (филиалларнинг) ходимлари Ўзбекистон Республикаси ҳудудиди би-

33

Қирқш чизиғи

Сиёсий партия фракциясининг раҳбари Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси Кенгаши таркибига киради.

Фракцияларнинг фаолиятига таъшилий, техникавий жиҳатдан ва бошқа хизматлар кўрсатиш Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг девони томонидан таъминланади»;

2) 15-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«15-модда. Сиёсий партиялар мулки

Бинолар, иншоотлар, асбоб-ускуналар, нарийётлар, транспорт воситалари, шунингдек уставда назарда тутилган вазифаларни амалга ошириш учун зарур бошқа мол-мулк сиёсий партияларнинг мулки бўлиши мумкин.

Сиёсий партияларни молиялаштириш «Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ амалга оширилади.

Сиёсий партиялар фақат уставда назарда тутилган вазифаларни

18

Буклаш чизиғи

бўлган ходимларини, шунингдек уларнинг қарамогидида оила аъзоларини белгиланган тартибда аккредитация қилишни амалга оширади»;

тўртинчи қисми бешинчи қисм деб ҳисоблансин ва ундаги «устав мақсадларига» деган сўзлар «уставда белгиланган мақсадларга ҳамда Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

6) 22-моддасининг бешинчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Халқаро ҳамда чет эл нодавлат нотижорат ташкилотларининг ваколатхоналари ва филиалларини давлат рўйхатидан ўтказиш учун ваколатхона ёки филиалнинг асосий мақсадлари ҳамда фаолият кўрсатиш муддати, шунингдек ходимларининг сони чегараси ҳам кўрсатилган ариза рўйхатдан ўтказувчи органга тақдим этилади. Аризага асосий ташкилотнинг раҳбарлик қилувчи марказий органи томонидан тасдиқланган қуйидаги ҳужжатлар икки нусхада илова

31

Қирқш чизиғи

нинг 1997 йил 24 апрелда қабул қилинган «Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палаталари тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, №4–5, 112-модда; 1998 йил, №9, 181-модда; 2004 йил, №1–2, 18-модда) 3-моддаси иккинчи қисмининг ўн бешинчи хатбошидаги «Бизнес-фонд» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

XII. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 24 апрелда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, 4–5-сонга илова, №9, 241-модда; 1998 йил, №3, 38-модда, №5–6, 102-модда, №9, 181-модда; 1999 йил, №1, 20-модда, №5, 124-модда, №9, 229-модда; 2000 йил, №5–6, 153-модда; 2001 йил, №1–2, 23-модда, №5, 89-модда, №9–10, 182-модда; 2002 йил, №1, 20-модда, №4–5, 74-модда, №9, 165-модда; 2003 йил, №1,

20

Буклаш чизиғи

тўлдирилсин;

2) 8-моддаси биринчи қисмининг бешинчи хатбоши «солиқ» деган сўздан олдин «рўйхатдан ўтказувчи» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

3) 9-моддаси қуйидаги мазмундаги қисм билан тўлдирилсин:

«Халқаро ҳамда чет эл нодавлат нотижорат ташкилотларининг ваколатхоналари ва филиаллари юридик шахслардир»;

4) 12-моддаси қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«12-модда. Жамоат фонди Жисмоний ва (ёки) юридик шахслар томонидан ихтиёрий мулк баддалар қўйиш асосида ташкил этилган, хайрия, ижтимоий, маданий, маърифий ёки бошқа ижтимоий фойдали мақсадларни қўлайдиган, аъзолиги бўлмаган нодавлат нотижорат ташкилоти жамоат фонди деб эътироф этилади.

Жамоат фондига унинг муассислари (муассиси) ёки васият қилувчи томонидан ўтказилган мол-мулк фонднинг мулкидир.

29

Қирқш чизиғи

ти, товарларнинг импорти, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудудидида бажариладиган ишларнинг (кўрсатиладиган хизматларнинг) импорти қўйилган қиймат солиғи солинадиган объект ҳисобланади»;

4) 72-моддаси: иккинчи хатбоши қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида бошқача қоида назарда тутилган бўлса, товарларнинг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида бажариладиган ишларнинг (кўрсатиладиган хизматларнинг) эркин конвертация қилинадиган валютадаги экспортга, шу жумладан Мустақил Давлатлар Шамдўстлиги мамлакатларига етказиб берилишига»;

қуйидаги мазмундаги бешинчи хатбоши билан тўлдирилсин:

«божхона ҳудудида қайта ишлаш» божхона режимига joyлаштирилган товарларни қайта ишлаш бўйича эркин конвертация қилинадиган валютада бажариладиган

22

Буклаш чизиғи

нинг Уй-жой кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 йил, №1, 4-модда; 2001 йил, №5, 89-модда) 15-моддасининг матни қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Яшаш учун яроқли бўлган турар жойни яшаш учун мўлжалланмаган жойга ўтказишга йўл қўйилмайди. Алоҳида ҳолларда, турар жойни яшаш учун мўлжалланмаган жойга ўтказиш мулкдорнинг ёки у ваколат берган органнинг (шахсининг) аризасига кўра туманлар ва шаҳарлар ҳокимларининг қарорига биноан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади».

XVII. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 24 декабрда қабул қилинган «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида»ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 йил, №1, 8-модда; 2000 йил, №5–6, 153-мод-

27

Қирқш чизиғи

тегишинча тўртинчи-олтинчи қисмлар деб ҳисоблансин;

6) 135-моддасининг биринчи қисми:

1-бандининг биринчи хатбоши («шу жумладан норезидентларнинг») деган сўзлардан кейин «резидент тижорат ташкилотларини истисно этганда,» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

2-банди чиқариб ташлансин.

XIII. Ўзбекистон Республикасининг 1997 йил 29 августда қабул қилинган «Бож тарифи тўғрисида»ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1997 йил, №9, 228-модда; 1998 йил, №9, 181-модда; 2001 йил, №5, 89-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №5, 67-модда; 2004 йил, №1–2, 18-модда);

1) 3-моддасининг иккинчи қисми қуйидаги мазмундаги қисмлар билан алмаштирилсин:

«Ўзбекистон Республикасида импорт божи, экспорт божи, мавсумий ва алоҳида (махсус, антидемпинг, компенсация) бож

24

Буклаш чизиғи

қўлланилади.

Алоҳида божларнинг қўлланилиш тартиби қонун ҳужжатлари билан белгиланади»;

2) 8, 9, 10 ва 11-моддалари чиқариб ташлансин.

XIV. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 30 апрелда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, №5–6, 82-модда; 2003 йил, №9–10, 149-модда) 35-моддасининг учинчи қисми қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига бўлган ҳуқуқларини давлат рўйхатига олиш ер участкаларига бўлган ҳуқуқлар тўғрисидаги зарур ҳужжатлар ҳам илова этилган ариза келиб тушган пайтдан эътиборан ўн кунлик муддатда тегишли ваколатли орган томонидан амалга оширилади, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан

25

рон бир сиёсий фаолиятда ва ваколатхона ёки филиалнинг уставда белгиланган мақсадларига тўғри келмайдиган бошқа фаолиятда иштирок этишга ҳақли эмас. Уларнинг сиёсий партиялар ҳамда оммавий ҳаракатлар томонидан ўтказиладиган амалий ҳаракатлар ва тадбирларни молиялаштиришига, шунингдек бундай ташкилотларни тузиш ташаббуси билан чиқишига ҳамда шундай ташкилотлар тузишни қўллаб-қувватлашига йўл қўйилмайди»;

Иккинчи қисми учинчи қисм деб ҳисоблансин;

8) **33-моддаси** «статистика ва солиқ» деган сўзлар «рўйхатдан ўтказувчи, солиқ ва статистика» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

XIX. Ўзбекистон Республикасининг 1999 йил 15 апрелда қабул қилинган «Архивлар тўғрисида»-ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 йил, №5, 120-модда);

1) **4-моддасининг олтинчи**

34

Буқлаш чизиғи

органларининг мансабдор шахсларини тайинлаш (сайлаш) ва лавозимидан озод қилиш тартиби; фондининг мол-мулкни шакллантириш манбалари; фондининг, унинг ваколатхоналари ҳамда филиалларининг мол-мулкни бошқариш борасидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари; фонд ваколатхоналарини очиш ва филиалларини ташкил этиш тартиби; фондини қайта ташкил этиш ва тугатиш тартиби; фонд тугатилган тақдирда унинг мол-мулкдан фойдаланиш тартиби; фонд уставига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тартиби.

Жамоат фондининг уставига фондининг белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган рамзий белгисининг тавсифи, шунингдек қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа қоидалар ҳам бўлиши мумкин.

Жамоат фондлари ҳуқуқий ҳолатининг хусусиятлари қонун ҳужжатлари билан белгиланади».

X. Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 26 декабрда қабул

15

Кириш чизиғи

нинг 1999 йил 20 августда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасининг Давлат чегараси тўғрисида»-ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 йил, №9, 217-модда);

1) **9-моддасининг иккинчи қисмидаги** ва **17-моддасининг биринчи қисмидаги** «Давлат чегараларини химоя қилувчи қўмитанинг» деган сўзлар «Миллий хавфсизлик хизматининг» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) **25-моддасининг иккинчи қисмидаги** «Давлат чегараларини химоя қилувчи қўмита» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

3) **26-моддасининг матни** «Вазирлар Маҳкамаси» деган сўзлардан олдин «Ўзбекистон Республикаси» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

4) **28-моддасининг тўртинчи хатбоши** «вазирликлар» деган сўздан кейин «давлат қўмиталари» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

36

Буқлаш чизиғи

2002 йил, №1, 20-модда; 2003 йил, №1, 8-модда, №5, 67-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда) **75-моддаси** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«75-модда. Жамоат фондлари

Фуқаролар ва (ёки) юридик шахслар томонидан ихтиёрий мулкчи бадаллар қўиши асосида ташкил этилган, хайрия, ижтимоий, маданий, маърифий ёки бошқа ижтимоий фойдали мақсадларни қўзлайдиган, аъзолиги бўлмаган нодавлат нотижорат ташкилоти жамоат фонди деб эътироф этилади.

Жамоат фондига унинг муассислари (муассиси) ёки васият қилувчи томонидан ўтказилган мол-мулк фондининг мулкидир. Фонд муассислари (муассиси) ёки фонд васиятнома бўйича ташкил этилганда васиятномани ижро этувчи фондининг мажбуриятлари бўйича жавоб бермайди, фонд эса муассисларнинг (муассисининг) ёки васиятномани ижро этувчининг мажбуриятлари бўйича жавоб бермайди.

13

Кириш чизиғи

Фонд муассислари (муассиси) ёки фонд васиятнома бўйича ташкил этилганда васиятномани ижро этувчи фондининг мажбуриятлари бўйича жавоб бермайди, фонд эса муассисларнинг (муассисининг) ёки васиятномани ижро этувчининг мажбуриятлари бўйича жавоб бермайди.

Жамоат фондининг мол-мулкдан фонд уставига белгиланган мақсад ва вазифаларни амалга ошириш ҳамда маъмурий харажатларни қоплаш учун фойдаланилади.

Жамоат фонди ҳар йили ўз фаолияти тўғрисида ҳисобот эълон қилиб бориши шарт»;

5) **21-моддаси:**

Иккинчи қисми «чет эл» деган сўзлардан олдин «халқро ҳамда» деган сўзлар билан тўлдирилсин; қуйидаги мазмундаги **тўртинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги халқро ҳамда чет эл нодавлат нотижорат ташкилотлари ваколатхоналари ва филиалларининг чет эл фуқаролари

30

Буқлаш чизиғи

бажариш мақсадида қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тадбиркорлик фаолиятини амалга оширади. Сиёсий партиянинг тадбиркорлик фаолияти натижалари унинг молиявий ҳисоботида акс эттирилиши керак.

Сиёсий партияларнинг тадбиркорлик фаолиятдан олган даромадлари партия аъзолари ўртасида тақсимланиши мумкин эмас ва улардан фақат уставда назарда тутилган вазифаларни бажариш учун фойдаланилади.

Сиёсий партиялар ҳар йили барчаннинг эътибори учун ўз бюджетларини эълон қилиб боради ва ўз фаолиятини молиялаштириш манбалари тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига ёки у ваколат берган органга белгиланган тартибда ҳисобот тақдим этади.

Сиёсий партияларнинг мулк қонун билан муҳофаза қилинади»;

3) **16-моддаси** чиқариб ташлансин.

XI. Ўзбекистон Республикаси-

19

Кириш чизиғи

қилинади:

асосий ташкилотни тузиш мақсадлари ва вазифалари кўрсатилган ҳолда уставнинг ҳамда рўйхатдан ўтганлик тўғрисидаги гувоҳноманинг белгиланган тартибда легаллаштирилган нусхалари;

асосий ташкилотнинг Ўзбекистон Республикасида ваколатхона очиш ёки филиал ташкил этиш тўғрисидаги қарори (баённомаси), унда ваколатхона очишга (филиал ташкил этишга), унинг ишомини тасдиқлашга, раҳбарини (раҳбарларини) тайинлашга оид белгиланган тартибда легаллаштирилган маълумотлар бўлиши керак;

ваколатхона ёки филиал тўғрисидаги нотариал тартибда тасдиқланган, уни очишдан (ташкил этишдан) қўзланган мақсадлар ва вазифалар ҳам кўрсатилган, ўзбек ва рус тилларидаги низоом (устав);

асосий ташкилот томонидан ваколатхона ёки филиал раҳбарига берилган белгиланган тартибда легаллаштирилган ишончнома;

асосий ташкилот фаолияти

32

Буқлаш чизиғи

қуйидаги ҳуқуқларга эга:

Қонунчилик палатаси мажлисининг кун тартибини тузишда иштирок этиш;

Қонунчилик палатаси мажлисининг кун тартибидидаги ҳар бир масала бўйича музокараларда фракция вакилига кафолатланган сўз берилиши;

тегишли равишда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси Спикерига ва Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматига, вазирларга, шунингдек бошқа давлат органларининг раҳбарларига сўров билан мурожаат этиш;

Қонунчилик палатасининг қўмиталари ва комиссиялари раислигига номзодлар бўйича таклифлар киритиш;

Қонунчилик палатасининг мажлисида муҳокама қилинаётган масала бўйича фракция фикрини депутатлар орасида тарқатиш;

Қонунчилик палатаси депутатлари учун қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа вазифаларни амалга ошириш.

17

Кириш чизиғи

мустасно».

XV. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 28 августда қабул қилинган «Давлат ер кадастри тўғрисида»-ги Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1998 йил, №9, 165-модда; 2003 йил, №1, 8-модда) **13-моддасининг бешинчи қисми** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Юридик ва жисмоний шахсларнинг ер участкаларига бўлган ҳуқуқларини давлат рўйхатига олиш ер участкаларига бўлган ҳуқуқлар тўғрисидаги зарур ҳужжатлар ҳам илова этилган ариза келиб тушган пайтдан эътиборан ўн кунлик муддатда тегишли ваколатли орган томонидан амалга оширилади, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно».

XVI. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 24 декабрда қабул қилинган Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикаси-**

26

Буқлаш чизиғи

ишларга (кўрсатиладиган хизматларга)»;

5) **126-моддасининг:**

биринчи қисми қуйидаги мазмундаги **биринчи-учинчи қисмлар** билан алмаштирилсин:

«Тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган тижорат ташкилотлари ва жисмоний шахслар давлат рўйхатидан ўтказилаётганда уларга қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда идентификация рақами олиш учун мурожаат қилади.

Давлат рўйхатига олинган нотижорат ташкилотлари рўйхатдан ўтказилган пайтдан эътиборан ўн кун ичида солиқ органларига идентификация рақами олиш учун мурожаат қилади.

Норезидентлар (шу жумладан тегишли давлат органларида аккредитация қилинган норезидентлар) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида фаолият бошлаганидан эътиборан ўн кун ичида солиқ органларига ҳисобга туриш ва идентификация рақами олиш учун мурожаат қилади»;

иккинчи-тўртинчи қисмлари

23

Кириш чизиғи

да; 2001 йил, №1-2, 23-модда) **10-моддаси:**

биринчи қисми «амалга оширилиши мумкин» деган сўзлардан кейин «хусусий корхоналар бундан мустасно» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

қуйидаги мазмундаги **учинчи қисм** билан тўлдирилсин:

«Хусусий корхоналар фаолиятини текшириш назорат қилувчи органлар томонидан кўпи билан икки йилда бир марта, белгиланган тартибда амалга оширилиши мумкин, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно».

XVIII. Ўзбекистон Республикасининг 1999 йил 14 апрелда қабул қилинган «**Нодавлат нотижорат ташкилотлари тўғрисида**»-ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1999 йил, №5, 115-модда);

1) **1-моддасининг матни** «чет эл» деган сўзлардан олдин «халқро ҳамда» деган сўзлар билан

28

Буқлаш чизиғи

8-модда, №5, 67-модда, №9-10, 149-модда; 2004 йил, №1-2, 18-модда);

1) **12-моддаси биринчи қисмининг 1-банди** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«1) белгиланган тартибда ва муддатларда солиқ органларида рўйхатдан ўтиш, почта манзили ўзгарган тақдирда эса (нотижорат ташкилотлар қайта рўйхатдан ўтказилган тақдирда ҳам), бу ҳақда солиқ органларини ўн кунлик муддат ичида ёзма равишда хабардор этиш»;

2) **58-моддаси** қуйидаги мазмундаги «**ц**» банд билан тўлдирилсин:

«ц» хусусий корхона томонидан солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўланганидан кейин хусусий корхона мулкдори ихтиёрига келиб тушадиган фойда суммаси»;

3) **67-моддасининг биринчи қисми** қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«Товарларни (ишларни, хизматларни) реализация қилиш оборо-

21

SIRLI OLAM

КЎЗТУДАГИ ШАРПА

муборак бўлсин!» деб ёзиб қўйилган эди. Уитни хайрон бўлганча совганинг пулини тўламоқчи бўлганда эса сотувчи: «Сиз бүгун эллигинчи харидорсиз, бу харидга пул тўламасликка ҳақингиз бор. Истасангиз яна бирор нарса сотиб олинг», — деди. Уитни жуда қувониб кетди. Чунки кўғирчоқ нақ 200 АҚШ долларини турар эди. Бека ўғли учун уйинчоқ харид қилди. Сотувчи уларни пакетта

нида кўғирчоқ солинган қути очиб ҳолда турар, унинг ичида эса кечаги кўғирчоқ ўрнида йирикроқ қаламушнингми, кичикроқ мушукнингми скелети ётарди. Скелетга кийдирилган фартука «Мери-Жейн, Рождество байраминг муборак бўлсин!» деб ёзиб қўйилган эди. Ота-она қизларокларини зўрга овутишди. Эрининг саволномуз қарашига жавоб қилган Уитни ростакан кўғирчоқ сотиб олганини айтар экан, хойнахой, ғалати сотувчи устимдан қулмоқчи бўлиб кўғирчоқни скелетга

Нихоят, Жексонлар оиласи — Кевин, унинг хотини Уитни, болалари Мери-Жейн ва Уинстонлар Алабамадан Индианполисга кўчиб ўтишга муваффақ бўлишди. Уитнинг оиласи мазкур штат пойтахти яқинидаги шаҳарчада яшарди. У сўнгги йилларда оғир бегоб эди. Айнан шу сабабли кўчишга тўғри келди. Кевиннинг омади чопди: у ишлайдиган сугурта компаниясининг бош офиси Индианполисда жойлашган бўлиб, ўша ёққа ишга ўтишга муваффақ бўлди. Ҳаммаси кўнгилдагидек кетаётганда, фақат Жексонлар яшашни истаган туманда ижара ҳақи жуда юқори эди. Ўй сотиб олиш ҳақида-ку ўйламаса ҳам бўлади. Шу боис Жексонлар энди бир хонадонни ижара оламиз деб туришганида марказий тумандан арзон баҳода коттеж чиқиб қолди.

солиб бераркан, Уитнига ғалати қараб қўйди.

Оқшом пайти Уитни болаларга хайрли тун тилади. Улар ухлаб қолгач, гамхур она болаларининг ётоғига оёқ учиде яриб кириб, Санта Клауснинг совгаларини қўйиб чиқди.

Эрталаб Мери-Жейн қичқирганча ота-онасининг ётоғига югуриб кирди. Қизча нафаси бўзгига тикилиб, нукул ўқи билан тегна хонани кўрсатарди. Уитни иккинчи қаватга — қизининг ётоғига югуриб чиққа-

алмаштирган бўлса керак, деган ҳаёлга борди.

Нихоят байрамнинг энг тантанали лаҳзалари ҳам келди. Жексонлар меҳмонхонада — катта кўзгу рўпарасидаги стол атрофида тўпланди. Фақат Мери-Жейн йўқ бўлиб, у хонасида кийинаётган эди. Стол устида шамлар ёнарди. Уитни пишган курка гўштини бўлақлаб, тақсимчаларга солди. Телевизорда мамлакат президентининг байрам табриги бериларди. Қиз эса ҳамон йўқ, Орада Кевин «Мери-Жейн» дея

чақирди ҳам. Аммо яна ўн дақиқалар ўтса ҳамки қизча кирмасди. Кевин бу сафар уни Уитни билан биргаликда чақира бошлади. Шу пайт Мери-Жейннинг аксини кўзгуда кўриб қолдилар. У ўзи учун тайёрланган жойда бефарқларча курка гўшти ерди. Жексонлар хангуманг бўлиб, хайратдан оғизларини очиб қолдилар.

Кевиннинг эти жимирлаб кетди, Уитни эса бўшашиб, студдан ерга сирғалиб тушди. Шу пайт хонага Мери-Жейн кириб келди. Аммо шарпа шу заҳотиёқ йўқолди. Кевин амаллаб ҳушини йиғиб олар экан, дарҳол хотинига нашатир спирт хидлатди. Энди байрамни давом эттириш ҳақида гапириш ўринсиз эди...

Кейинги кунларда ҳеч қандай кўнгилсизликлар рўй бермади. Жексонлар худди ўзаро келишиб олгандек, «Рождество» оқшомида бўлиб ўтган воқеалар ҳақида бир-бирларига оғиз очишмади.

Янги йилдан кейин Кевин Индиана штати сирли ҳодисалари жамияти томонидан нашр этиладиган журналда бир рекламани ўқиб қолди. Унда тахририятнинг телефон рақамлари ёзилганди. Кевин у ерга кўнғирок қилиб, иккиланганча гап бошлади: «Кечирасиз, бу воқеа сизни қизиқтирадими-йўқми, билмадим-у... Гап шундаки, уйимизда ғалати ҳодиса юз берди». Гўшаки кўтарган аёл унга далда берди: «Албатта қизиқтиради, иложини топсангиз офисимизга бир келиб кетинг».

Орадан бир соат ўтиб Кевин айтилган манзилга етиб келди. Уни эллик ёшлардаги, сочлари оқарган аёл қарши олди. Узини Анна Аткинсон деб таништирган ҳодима ундан сўради: «Сиз Индианполисда яшайсизми?»

Кевин тасдиқ маъносидеа бош силкаб, турар жой манзилини айтиди. Сўхбатдошининг қўлаари сирли чакнади. «Бўлди», — деди у, — билди, сизларни Мери-Жейн Селптернинг арвохи бегозота қилган».

Жексон оила аъзолари гувоҳ бўлган ҳодисани оқизмай-тоғизмай айтиб берди. Аткинсон уни диққат билан тинглаб: «Ҳаяжонланманг, шахримизда Мери-Жейн

Селптер фожеасини ҳамма билалар. Кўчмас мулк бўйича агент эса сизларга бу ҳақда атайин оғиз очмаган. Маслаҳатим, турар жойингизни ўзгартиринглар», — деди хоним ва Жексонлар ижарага олган уйда бундан йигирма йил бурун содир бўлган фожеани сўзлаб берди.

... Ушанда икки қаватли коттежда ёш оила — Селптерлар тураркан. Оила бошлиғи машина соғлаш устaxonасини юритган. Хоним Мери-Жейн эса уй-рўзгор ишлари, икки боласининг тарбияси билан шугулланган. Қўни-қўшнилар уни хушмуомалалиғи, меҳрибонлиғи учун яхши қўришган. Аммо бир «Рождество» оқшомида бу аёл қўтилмаганда эри ва икки боласини чавақлаб ташлайди ва кейин ўзининг ҳам томирини кесади. Бу ваҳшийликнинг сабабини эса ҳеч ким билмасди. Ушандан бунён ҳайли «Рождество» оқшомида Селптерлар яшаган уйдаги кўзгуда қўтил аёлнинг акси пайдо бўларкан. Бунинг учун шам ёқиб, уч марта унинг исмини айтиб чақириб керак...

Уйлаб қўрилса, Жексонлар ўзлари билмаган ҳолда «Рождество» кечаси шундай қилишганди.

Кевин «Сирли ҳодисалар жамияти»дан анча тинчлангн чикиди. Икки кундан кейин Жексонлар оиласи бошқа жойга кўчиб кетишди. Яна бир неча вақт ўтгач эса эр-хотин ўша кўғирчоқ харид қилинган дўконни излаб қўчага чиқиди. Уитни дўкон қайси қўчада жойлашганини яхши эсладди. Аммо икковлон қўчани бир неча марта кезишса-да, дўконни топа олишмади. Кейин сўраб-суриштириш учун майдон ёнидаги баққоллик дўконига киришди. Кекса сотувчи эса ҳақиқатан ҳам бир неча йиллар илгари майдон ўрнида ўйинчоқлар сотиладиган дўконча бўлганлигини эслади. Аммо, йигирма йил аввал у ёниб кетган экан. Ўтёб келган ўт ўчирувчилар эса дўкон сотувчисининг қўли, қорайиб кетган ўлигини топишган...

Жексонлар шундан сўнг дўкончани излаш фойдасиз эканлигини англашди...

Шахноза ХАМИДОВА

NUQTAI NAZAR

Буюк аллома, файласуф, табиб Абу Али ибн Синонинг машхур «Китоб аш-шифо» асарида шундай сатрлар бор: «Мўъжиза дуч келганда уни рад этмоққа ошмак. Уни изохлаб берувчи табиатнинг ўз қонунлари бўлиши мумкин».

«Мўъжиза» ва «каромат» байри-табиий ҳодисаларга киради ва табиий ҳодисалар билан узвий боғлиқдир. Байри-табиий ҳодисалар коинотда, фазода, табиатда, инсонлар турмушида ҳам рўй бермоқда. Масалан, инсоннинг биоэнергиясини олайлик. Биоэнергия нима? Бу инсон танасидан чиқаётган иссиқ ва рангли биологик қувватдир. Ҳаммада буқувват бор, лекин баъзиларда унинг ҳажми ва кучи нихоятда кўп. Ана шундай инсонларни «экстрасенс» деб аташди. Шунга айтиш жоизки, бундай инсонлар бир миллиондан икки-учта топилади, лекин улар ҳам ўзининг нимага қодирлигини билмайдилар.

«Экстрасенс» сўзи латинча бўлиб, «экстр» — энг юқори, «сенсу» — сезувчанлик демакдир. Бошқаларга қараганда уларнинг сезиш қобилияти юз марта юқоридир. Қадим вақтлардан бошлаб улар халқ орасида «мўъжиза» ва «каромат» кўрсата олганлар. Бизда бундай инсонларни «валий» ёки «авлиё» деб аташган. Масалан, хожа Мансур Мотурудий, хожа Боқовуддин Нақшбандий, Абдухалик Ғийдувоний, Ғавсул Аъзам қабилир шулар жумласидан.

Экстрасенслар кўп нарсаларга қодирлар. Масалан, сув устида юра олади-лар. Муайян масофага ханотсиз парвоз қила олишади, ҳодисани олдиндан кўра олади-лар ёки бўлиб ўтган ҳодиса ва воқеаларни айтиб бера олишади. Паррандаларнинг тилини тушунади-лар.

Улар инсондан чиқадиган био-

қувват майдонини, унинг астрал, эфир, ментал таналарини кўра олади-лар. Гап шундаки, ҳалигача инсоннинг нимага қодирлиги ва нимага асосан каромат кўрсатиши исботланмаган. Биз инсонлар кўп нарсани инкор

ИНСОННИНГ МЎЪЖИЗАВИЙ ҚОБИЛИЯТИ

қиламиз, ишонмай-миз. Ваҳоланки, бу мўъжизавий ҳодисалар одамни лол қолдиради.

Экстрасенслар расмга қараб инсоннинг қимлигини, тирик ёки ўликлигини, тақдирини айтиб бера олади-лар. Масалан, одам касал бўлиб қолганда қўлда ўзгаришлар бўлади. Юзидан нур йўқолади. Бу бош атрофидаги ёдунинг заифланганини ифодалайди. Халқимизда «ранг кўр, хол сўр» деб беқорга айтадилар. Одамнинг кундан-кунга аураси (ёғдуси) пасайиб бориши ўлим яқинлигидан далолат беради. Танада ёғду бўлмаса, демак, бу жасм ўлиқдир. Ҳозирги пайтда экстрасенслар ўзларининг ноёб қобилиятлари билан беморларга ташхис қўйиб, касалликларни тўғри айтиб беришмоқда. Чунки улар ўзининг мияси орқали, табиат инъом қилган илоҳий қувватлари билан

ахборотларни қабул қила олади-лар. Экстрасенслар бошқаларнинг миясидаги фикрларни ўқий олиш қобилиятига ҳам эга бўлишади. Душманнинг мақсадини, яъни миядаги фикрлаш қобилиятини ўзига тобе қила олади-лар. Шундан келиб чиқиб экстрасенсларни ҳарбий ишларга, ички ишлар хизматига, геология, археология, медицина, қишлоқ ҳўжалиғи сингари соҳаларга жалб этиш мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Ривожланган давлатларда улардан кенг фойдаланилмоқда. Ҳозирги пайтда улар ўрта асрларда гарк бўлган кеамаларни (чунки у пайтда олтин, қумушлар бир давлатдан иккинчи давлатга денгиз ва океанлар орқали кемада ташилган) топишда

қатнашмоқда.

Экстрасенслар бир неча гуруҳларга бўлинади-лар. Бир хил экстрасенслар телепатик (вахий), яъни биоалоқа ёрдамида иш тутадилар, яъни ўзоқ масофага таъсир қила олишади.

Баъзи экстрасенслар кўзлари ёлиқ (қора мато билан боғлаб қўйилган) тарзда нарсаларнинг номини тўғри айти олади-лар ва қўриш қобилиятига эгалар. Бир хил экстрасенслар эса қайнаб турган сувда бир неча дақиқа ёти олади-лар. Бунда улар ўзларининг ички резерварларини ишга солишади.

истак ва режа йўлида ишлата олади-лар.

Экстрасенслар қотилларни, жиноятчиларни топа олади-лар. Лекин бу жуда ҳавфли иш ҳисобланади, чунки экстрасенсларнинг ҳаёти ҳавф остида бўлади. Масалан, Ялтада Н. исмли кишининг ўлими билан боғлиқ тергов ишлари боши берк қўчага кириб қолади. Н. бахтсиз тасодиф туфайли ўлгани ёки ўлдирилганими? Ушбу саволга ҳаёти топила қўп нараса ойдлинди-лар эди. Бироқ қала-ваннинг учи топилавермагач, изқуварларнинг ҳам боши қотиб қолди. Нихоят улар экстрасенсларга мурожаат қилишга мажбур бўлишди. Марҳумнинг бош сўягини синчиқлаб ўрганган экстрасенслар қотиллик юз бермаганини, Н. соҳилда велосипедни эҳтиётсизлик билан бошқариш оқибатида ҳалок бўлганини аниқлашди. Бундан ташқари улар марҳумнинг ёши, ташқи кўриниши, ҳатто бошидан кечирган ўнгитилмас воқеалар тўғрисида маълумот беришди. Ушбу маълумотларнинг барчаси кейинчалик терговда ўз тасдиғини топди.

Яна бир ҳодисани айтмакан. Москва шаҳар ИИБ ҳодимлари сохта пул ясовчиларни қидирмоқда эди. Изқуварлар ихтиёрида жуда усталлик билан ясалган паспорт ва гувоҳномадан бўлак ҳеч қандай ашёвий далил йўқ. Бироқ экстрасенслар учун шунинг ўзи қифоз эди — улар жиноятчи яшайдиган Москва ёқинидаги қишлоқни, унинг хонадонни белгиларини ва ҳамтовокларини айтиб бердилар. Қисқа муддатда жиноятчи қўлга олинди.

Хулоса сифатида айтиш жоизки, ноёб қобилиятли кишлар хизматида фойдаланиш мамлакатимиздаги криминоген вазитини яхшилашга муайян даражада ёрдам бериши мумкин.

Тоҳир СОЛИЕВ

